

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา

หมู่บ้านหนองเป็ดน้ำ

หมู่ที่ 9 ตำบลโคกกรวด อำเภอเมือง

นางสาว ตรึงจิต จันทร์โคกกรวด

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต

สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

ปีการศึกษา 2545

ตริงจิต ชั้น โศกกรวด : การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา
หมู่บ้านหนองเป็ดน้ำ

อาจารย์ที่ปรึกษา: อาจารย์อุษณีย์ กิตคำธร, 43 หน้า

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านหนองเป็ดน้ำมีวัตถุประสงค์เพื่อทราบผลการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านหนองเป็ดน้ำว่าบรรลุเป้าหมายมากน้อยเพียงใดและทราบถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในการบริหารจัดการเงินกองทุน โดยผู้วิจัยมีวิธีการดำเนินการคือศึกษาและทำความเข้าใจระเบียบข้อบังคับของกองทุนรวมทั้งศึกษาบริบทในหมู่บ้านหนองเป็ดน้ำโดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ เช่น ผู้นำชุมชน หรือจากข้อมูลมือสอง ซึ่งได้แก่ จปฐ. , คชช2 ค , แผนพัฒนา 5 ปี โดยมีเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ บร.1 - บร. 12 แล้วนำเสนอผลการประเมินในรูปของสารนิพนธ์

ชาวบ้านในหมู่บ้านหนองเป็ดน้ำให้ความสนใจและสมัครเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้านเป็นจำนวนมาก โดยมีสมาชิก 204 คน มีผู้กู้ 138 คน โดยส่วนใหญ่สมาชิกจะกู้ไปเพื่อพัฒนาอาชีพด้านการเกษตร ได้แก่ การทำนา จำนวนเงินที่คณะกรรมการกองทุนอนุมัติให้กู้ยืมในช่วง 5,000-15,000 บาท ดอกเบี้ยเงินกู้ร้อยละ 9 บาทต่อปี การบริหารจัดการกองทุนเป็นไปด้วยดี ปัญหาการขัดแย้งเกิดขึ้นบ้างในเวลาที่มีความเห็นไม่ตรงกัน เช่น การได้เงินกู้ซ้ำทำให้สมาชิกไม่พอใจ กล่าวหาคณะกรรมการนำเงินไปใช้ส่วนตัว ทั้งนี้เพราะสมาชิกไม่เข้าใจในกระบวนการทำงานของคณะกรรมการกองทุนปัญหาที่เกิดขึ้นเนื่องจากความไม่พร้อมด้านเอกสารและคนค้ำประกันของผู้เองตรงจุดนี้คณะกรรมการกองทุนได้ทำความเข้าใจและอธิบายให้สมาชิกผู้กู้ได้เข้าใจแล้ว ในส่วนการบริหารงานคณะกรรมการกองทุนเป็นผู้มีความรู้และมีประสบการณ์การทำงานสามารถจัดสรรเงินกองทุนได้ตามความต้องการของสมาชิกผู้กู้ ด้านเอกสารงานบัญชีเหรียญกษาณ์ได้ถูกต้อง

สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ

ปีการศึกษา 2545

ลายมือชื่อนักศึกษา ตริงจิต ชั้น โศกกรวด

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา KK

ลายมือชื่ออาจารย์ร่วมปรึกษา [ลายมือ]

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์นี้สำเร็จได้ด้วยดี, ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ บุคคล และกลุ่มบุคคลต่าง ๆ ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ ช่วยเหลือ อย่างดียิ่ง ทั้งในด้านวิชาการ และด้านการดำเนินงานวิจัย อาทิ เช่น

- อาจารย์อุษณีย์ กิดคำธร อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์
- คุณอุดม บุญเข้ม ผู้ช่วยอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์
- คุณขวัญตา ทองพัน และพัฒนาชุมชนอำเภอเมืองนครราชสีมา ที่ให้คำปรึกษาด้านการปฏิบัติการในพื้นที่ และการสร้างความคุ้นเคยกับชุมชน
- นายอำเภอ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน ประธานกองทุนหมู่บ้านหนองเป็ดน้ำ องค์การบริหารส่วนตำบลโคกกรวด ที่ให้ข้อมูล, และอำนวยความสะดวก และขอขอบคุณพี่น้องในหมู่บ้านหนองเป็ดน้ำที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ต่าง ๆ
- คุณทรงวุฒิ ประสงค์ทรัพย์ ประธานบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลโคกกรวด ที่ให้คำแนะนำในการปฏิบัติงานในพื้นที่, และให้ข้อมูลเกี่ยวกับตำบลโคกกรวด

ท้ายนี้ ขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา ที่ให้การเลี้ยงดูอบรมและส่งเสริมการศึกษาเป็นอย่างดีตลอดมาจนทำให้ผู้วิจัยประสบความสำเร็จในชีวิต

หน้าอนุมัติ

อาจารย์ที่ปรึกษา และกรรมการสอบ ได้พิจารณาสารนิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาการจัดการและการประเมินโครงการของสำนักงานวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ได้

อาจารย์ที่ปรึกษา

(อาจารย์อุษณีย์ กิตกัทร)

กรรมการสอบ

(อาจารย์วีรชัย อองหาญ)

อนุมัติให้สารนิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาการจัดการและการประเมินโครงการ

(รองศาสตราจารย์ ทรงพร ทาเจริญศักดิ์)

คณบดีสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม

วันที่..... เดือนพ.ศ.....

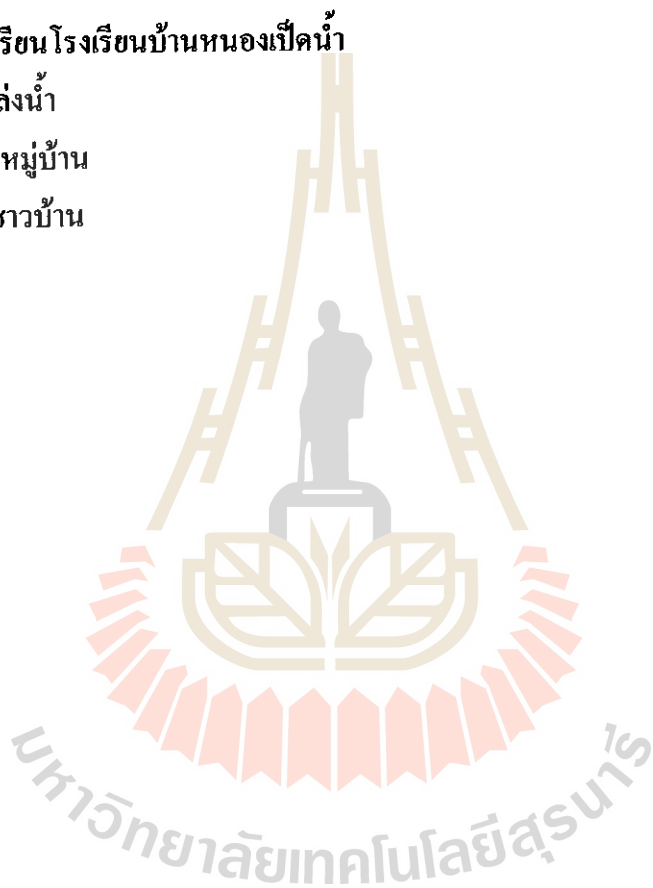
สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก
กิตติกรรมประกาศ	ข
หน้าอำนวยการ	ค
สารบัญ	ง
สารบัญตาราง	ฉ
บทที่ 1 บทนำ	
1.1 หลักการและเหตุผล	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการประเมิน โครงการ	3
1.3 กรอบความคิดทฤษฎี	3
1.4 วิธีดำเนินการ	3
1.5.ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมิน โครงการ	4
บทที่ 2 เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
2.1 นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.2544	5
2.2 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544	6
2.3 แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านหนองเป็ดน้ำ	6
2.4 แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านหนองเป็ดน้ำ	7
2.5 ระเบียบกองทุนหมู่บ้านหนองเป็ดน้ำ	8
2.6 การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านหนองเป็ดน้ำ	9
2.7 หลักการประเมิน โครงการแบบชีพพ์โมเดล	10
2.8 การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	11
2.9 เอกสารหลักวิชาอื่น ๆ	12
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการประเมิน โครงการ	
3.1 วิธีการประเมิน โครงการ	14
3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	15
3.3 ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมิน โครงการ	15

3.4 เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน	20
3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล	21
3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล	22
บทที่ 4 ผลการติดตามการประเมิน โครงการ	
4.1 ผลการประเมินบริบทชุมชน	23
4.2 ผลการประเมินโครงการ โดยภาพรวม	30
4.3 ผลการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้	33
4.4 ผลอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นจากโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ	34
4.5 สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ	34
บทที่ 5 สรุปอภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	
5.1 สรุป	40
5.2 อภิปรายผล	41
5.3 ข้อเสนอแนะ	42
บรรณานุกรม	43
ภาคผนวก	
ภาคผนวก ก ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วย คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2544	
ภาคผนวก ข ระเบียบข้อบังคับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านหนองเป็ดน้ำ	
ภาคผนวก ค แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมกองทุนหมู่บ้านหนองเป็ดน้ำ	

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 4.1 คลุการชำระเงิน	25
4.2 จำนวนประชากร	27
4.3 จำนวนรายได้ของประชากร	28
4.4 จำนวนนักเรียน โรงเรียนบ้านหนองเป็ดน้ำ	29
4.5 จำนวนแหล่งน้ำ	29
4.6 รายชื่อผู้นำหมู่บ้าน	30
4.7 ภูมิปัญญาชาวบ้าน	30

บทที่ 1

บทนำ

1.1 หลักการและเหตุผล

คนไทยในอดีตอาศัยอยู่กันเป็นครอบครัวใหญ่ ทั้งพ่อ แม่ ลูก ปู่ ย่า ตา ยาย เป็นครอบครัวแบบขยาย ในการดำเนินชีวิตหรือวิถีชีวิตของสังคมในอดีตเป็นสังคมแบบพึ่งพาตนเอง อยู่อย่างพอเพียงในระบบเศรษฐกิจแบบยังชีพและอยู่กับธรรมชาติพึ่งพาธรรมชาติที่เอื้ออำนวยมีความอุดมสมบูรณ์ ดังคำกล่าวที่ว่า “ในน้ำมีปลา ในนามีข้าว” ลักษณะเด่นทางสังคมเป็นสังคมที่เอื้ออาทรและถ้อยทีถ้อยอาศัยซึ่งกันและกัน

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1- ฉบับที่ 7 นั้นแม้จะประสบความสำเร็จในระดับหนึ่ง คือ เศรษฐกิจของประเทศมีความเจริญก้าวหน้าประชาชนมีรายได้เพิ่มขึ้นแต่ก็ยังมีปัญหาในการกระจายรายได้สู่ประชาชนไม่ทั่วถึงก่อให้เกิดผลกระทบในด้านอื่นตามมาอีกมากเช่น ค่านิยมด้านวัตถุสังคมไทยกลายเป็นสังคมบริโภคนิยมเกิดปัญหาสังคมต่างๆเช่นเสพติดสิ่งแวดลอมทุรพยากรธรรมชาติ อาชญากรรม สภาพครอบครัวเกิดการแตกแยก สังคมเกิดความอ่อนแอเพราะการอพยพแรงงานไปทำงานต่างถิ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งคือการหนีสังคมชนบทเข้าสู่แรงงานภาคอุตสาหกรรม เป็นต้น ปัญหาดังกล่าว พบว่าแนวคิดในการพัฒนามุ่งเฉพาะด้านเศรษฐกิจด้านเดียวนั้นไม่เพียงพอ จำเป็นต้องพัฒนาสังคมแบบบูรณาการโดยพัฒนาทั้งด้านสังคม การเมือง การศึกษา วัฒนธรรม และที่สำคัญคือการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้ประชาชนคิดเป็น ทำเป็น รู้จักการตัดสินใจ และแก้ไขปัญหาได้ จากวิกฤติที่เกิดขึ้นทำให้ภาครัฐได้ตระหนักถึงความจำเป็นในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้หันมาพึ่งตนเอง ได้อย่างเหมาะสมและมากที่สุดเพื่อมุ่งให้ครอบครัวอบอุ่นชุมชนเข้มแข็งตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 แต่ก็ยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้ทั้งหมด ดังนั้นแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 จึงได้ปรับปรุงเป้าหมายการพัฒนาเป็น “เศรษฐกิจพอเพียง” ตามพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลปัจจุบัน

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาที่ชี้ถึงแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกา

กวีวัฒน์รัฐบาลยุคปัจจุบัน โดยการนำของ ฯพณฯ พันตำรวจโททักษิณ ชินวัตร ได้เห็นความจำเป็นของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยเฉพาะการเรียนรู้ที่จะพึ่งตนเองของชุมชนหมู่บ้านจนเกิดความเข้มแข็งในชุมชนหมู่บ้าน จึงมีนโยบายเร่งด่วนในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยมีปรัชญาในการสร้างจิตสำนึกความเป็นชุมชนและท้องถิ่น โดยชุมชนเป็นผู้กำหนดอนาคตและจัดการหมู่บ้านและชุมชนให้เป็นคุณค่าและภูมิปัญญาของตนเอง มีการเกื้อกูลผู้ด้อยโอกาสในหมู่บ้านและชุมชนเชื่อมโยงกระบวนการเรียนรู้ระหว่างชุมชน ราชการ เอกชน และประชาสังคมและยังเป็นการกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาอาชีพ สร้างรายได้ ลดรายจ่าย และบรรเทาเหตุฉุกเฉินและความจำเป็นเร่งด่วน อีกทั้งเพื่อให้ท้องถิ่นมีขีดความสามารถในการจัดการระบบและบริหารจัดการเงินกองทุนของตนเอง เพื่อสร้างศักยภาพในการเสริมสร้างความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในหมู่บ้านและชุมชนเมืองสู่การพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน อีกทั้งเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจฐานรากของประเทศรวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต

จากความพร้อมของหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่ได้จัดตั้งกองทุนแล้วเสร็จ และได้รับการอนุมัติให้ตั้งกองทุนรับการจัดสรร โอนเงินเข้ากองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแล้วหรือที่ยังไม่ได้รับการอนุมัติการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพและพัฒนากองทุนไปสู่ความเข้มแข็งด้านสังคมและเศรษฐกิจอย่างยั่งยืนเป็นภารกิจที่ต้องดำเนินการสำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติจึงเห็นสมควรให้มีการสนับสนุนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยให้ทุนการศึกษาแก่บัณฑิต เพื่อการศึกษาหลักสูตรการจัดการและการประเมิน โครงการซึ่งเป็นหลักสูตรที่กำหนดการศึกษาเกี่ยวกับการปฏิบัติจริงในพื้นที่หมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยกำหนดให้ นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นกิจกรรมศึกษา ซึ่งจะช่วยในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองรวมทั้งก่อให้เกิดการสร้างงาน สร้างรายได้แก่ผู้จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ซึ่งเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจระดับล่าง

อีกระดับหนึ่งและส่งเสริมให้บัณฑิตที่ตรงความต้องการพัฒนาบ้านเกิดมีโอกาสกระทำได้อีกทั้งบัณฑิตได้มีการยกระดับการศึกษาควบคู่กับการปฏิบัติงานในพื้นที่

1.2 วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

- 1) เพื่อทราบถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านหนองเป็ดน้ำ
- 2) เพื่อทราบผลการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านหนองเป็ดน้ำว่าบรรลุเป้าหมายมากน้อยเพียงใด
- 3) เพื่อทราบถึงศักยภาพและความเข้มแข็งของกองทุนหมู่บ้านหนองเป็ดน้ำ

1.3 กรอบความคิดทฤษฎี

กรอบความคิดทฤษฎีหรือต้นแบบทางความคิดที่ผู้วิจัยได้ทำการวิจัยและประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกรณีศึกษาหมู่บ้านหนองเป็ดน้ำ ได้แก่ ต้นแบบทางความคิดเชิงระบบที่เรียกว่า ซัพพ์โมเดล (CIPP Model) ซึ่งสตัฟเฟอิม (Stufflebeam's CIPP Model) ได้ให้ความหมาย ดังนี้

- C ย่อมาจาก Context คือ บริบทรายบุคคลของแต่ละหมู่บ้าน
- I ย่อมาจาก Input คือ ปัจจัยนำเข้า
- P ย่อมาจาก Process คือ กระบวนการ
- P ย่อมาจาก Product คือ ผลผลิต

1.4 วิธีดำเนินการ

- 1) ศึกษาและทำความเข้าใจกฎระเบียบของกองทุนหมู่บ้านหนองเป็ดน้ำ
- 2) ศึกษาบริบทและสภาพการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านหนองเป็ดน้ำ
- 3) เก็บรวบรวมข้อมูล

ก. แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ เป็นแหล่งข้อมูลที่ผู้วิจัยสามารถเก็บข้อมูลได้

โดยตรงจากกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้าน กรรมการหมู่บ้าน คณะกรรมการกองทุน เกษตรตำบล เจ้าหน้าที่สถานีอนามัย

ข. แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ เป็นแหล่งข้อมูลที่ผู้วิจัยค้นคว้าจากแหล่งข้อมูล
 มวลที่

มีผู้เก็บรวบรวมและสรุปไว้แล้ว ได้แก่ แหล่งข้อมูลมือสอง เช่น สิ่งจำเป็นขั้นพื้นฐาน (จปฐ.), คชช
 ค, แผนพัฒนาหมู่บ้าน 5 ปี

4) สรุปและอภิปรายผลในชุดสารนิพนธ์

ผู้วิจัยทำการเก็บข้อมูล 30% ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมดในหมู่บ้านหนองเป็ดน้ำ จากการ
 สัมภาษณ์ การประชุมแบบมีส่วนร่วม การใช้แบบสอบถาม และจากการสังเกต ในการวิจัยครั้งนี้
 ผู้วิจัยมีเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ แบบ บร.1- บร.12

1.5 ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมินโครงการ

- 1) ได้ข้อมูลเกี่ยวกับนโยบายกองทุนหมู่บ้านหนองเป็ดน้ำ รวมทั้งข้อมูลของหมู่บ้านหนองเป็ดน้ำที่เป็นระบบและมีประสิทธิภาพ
- 2) ประชาชนในหมู่บ้านหนองเป็ดน้ำมีความรู้ความสามารถในการดำเนินงานและ
 บริหารการจัดการเงินกองทุน
- 3) ได้ทราบถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านหนองเป็ดน้ำ
- 4) ได้ทราบถึงความเข้มแข็งและความมีศักยภาพในการประกอบอาชีพของประชาชนใน
 หมู่บ้านหนองเป็ดน้ำ

บทที่ 2

เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

2.1.1 นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นนโยบายของรัฐบาลซึ่งมี พ.ศ.ท.ทักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี เพื่อเป็นการเสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมืองในด้านการเรียนรู้และพัฒนาความคิดริเริ่มและแก้ไขปัญหาและเสริมสร้างศักยภาพทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง

โดยรัฐบาลจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กองทุนละ 1 ล้านบาท พร้อมเสริมสร้างและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีขีดความสามารถในการจัดระบบบริหารจัดการเงินกองทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองกันเอง (คู่มือสำหรับประชาชนเพื่อเตรียมการจัดตั้งและดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง 2544)

2.1.2 หลักการสำคัญของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ นโยบายดังกล่าวจะประสบผลสำเร็จได้ ควรประกอบด้วยหลักสำคัญ 4 ประการ คือ

- 1) ความพร้อมของหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- 2) การบริหารจัดการเงินของกองทุนหมุนเวียนหมู่บ้าน
- 3) การปฏิรูประบบบริหารราชการแผ่นดินตามแนวทางให้หมู่บ้าน เป็นศูนย์กลางในการพัฒนา
- 4) การติดตามและประเมินผล โดยมีตัวชี้วัดประสิทธิภาพของกองทุน (คู่มือสำหรับประชาชนเพื่อเตรียมการจัดตั้งและดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง 2544)

2.1.3 วัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

- 1) เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง สำหรับการลงทุนเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงานสร้างหรือเพิ่มรายได้ การลดรายจ่ายและสร้างสัมพันธภาพที่ดีแก่ประชาชน
- 2) ส่งเสริมท้องถิ่นชุมชนให้มีความสามารถในการบริหารจัดการกองทุน
- 3) เสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเอง โดยการเรียนรู้และคิดริเริ่มเพื่อ แก้ปัญหาของตนเอง มีการสร้างศักยภาพของตนเอง และมีการสร้างเศรษฐกิจแบบพอเพียง
- 4) เพื่อเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจในระดับฐานรากของประเทศรวมทั้งเสริมสร้าง

ภูมิคุ้มกันแก่ชุมชนท้องถิ่นและสังคมโดยรวม

5) ประชาชนในท้องถิ่นมีศักยภาพ และความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจและสังคม

2.2 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 ประกอบไปด้วย 2 หมวด ดังนี้

หมวด 1 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

หมวด 2 สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

2.3 แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

การติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองมีส่วนสำคัญในการประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองต่างๆเนื่องจากกระบวนการเลือกคณะกรรมการกองทุน จะต้องเป็นไปตามข้อที่ 41 ของระเบียบคณะกรรมการว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 กล่าวว่

- 1) จะต้องมีการเวียนตามในสี่ของครัวเรือนทั้งหมดเข้าร่วมประชุม
- 2) การเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนให้เป็นไปตามมติที่

ประชุม

สำหรับคุณสมบัติของคณะกรรมการกองทุน จะต้องเป็นไปตามข้อ 17 ของระเบียบคณะกรรมการว่าด้วย การจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 ดังนี้

1) เป็นผู้ที่มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านและอาศัยอยู่ในหมู่บ้านติดต่อกันเป็นระยะเวลา ไม่น้อยกว่าสองปี ก่อนวันที่ได้รับคัดเลือกเป็นกรรมการกองทุน

2) เป็นผู้บรรลุนิติภาวะโดยมีอายุยี่สิบปีบริบูรณ์

3) ปฏิบัติตนอยู่ในหลักศาสนา มีความรับผิดชอบ เสียสละ มีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชน ไม่คิดการพนัน ไม่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด และไม่มีประวัติเสียด้านการเงิน ตลอดจนยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตย

4) ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย คนไร้ความสามารถ หรือคนเสมือน ไร้ความสามารถ

5) ไม่เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษ สำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท

6) ไม่เคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่ามีความผิดแต่รอการกำหนดโทษหรือรอการลงโทษในความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่หรือความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน ยกเว้นความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สินและความผิดฐานบุกรุก

7) ไม่เคยถูกให้ออก ปลดออก หรือไล่ออกจากราชการ องค์การอิสระตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย หน่วยงานรัฐวิสาหกิจ เพราะทุจริตต่อหน้าที่หรือสร้างความเสียหายร้ายแรงแก่ทางราชการ องค์การ หรือหน่วยงานที่สังกัด

8) ไม่เป็นผู้ไม่ไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งที่เสียสิทธิตามมาตรา 68 วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540

9) ไม่เป็นผู้ที่เคยพ้นจากตำแหน่งคณะกรรมการกองทุนตามข้อ 20(3) และ(4)

2.4 แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

การขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองนั้น มีวัตถุประสงค์เพื่อให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ได้ประเมินความพร้อมในด้านต่างๆ ของหมู่บ้านและชุมชนเมือง ตามสภาพความเป็นจริง สำหรับหมู่บ้านและชุมชนเมืองจะต้องมีความพร้อมในด้านต่างๆ ดังนี้

1) ความพร้อม ความสนใจและการมีส่วนร่วมของประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง รวมทั้งการแสดงออกอย่างชัดเจนซึ่งความพร้อมในการเข้าร่วมบริหารจัดการกองทุน และการควบคุมดูแลกันเองในการใช้ประโยชน์จากกองทุนของประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง

2) ความพร้อมของคณะกรรมการกองทุนที่เป็นความพร้อมของบุคคล ด้านความรู้และประสบการณ์ในการบริหารจัดการกองทุนสังคมของหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง เช่น กลุ่มออมทรัพย์ ธนาคารหมู่บ้าน กองทุนอาชีพ และกองทุนสวัสดิการ และความพร้อมในการเข้าบริหารจัดการกองทุน

3) การบริหารจัดการกองทุนที่สอดคล้องและเกื้อกูลกันในส่วนเงินอุดหนุนจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ และกองทุนทางสังคมหรือกองทุนที่หน่วยงานราชการจัดตั้งขึ้น

4) การมีระบบการตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินงานของคณะกรรมการกองทุนโดยสมาชิก และมีตัวชี้วัดประสิทธิภาพการดำเนินกิจกรรมของกองทุนทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคมและการพึ่งพาตนเอง เพื่อความโปร่งใสและมีประสิทธิภาพสูงสุด

(ในกรณีความพร้อมของหมู่บ้านหนองเป็ดน้ำ ศึกษาได้จากภาคผนวก ค)

2.5 ระเบียบกองทุนหมู่บ้านหนองเป็ดน้ำ

ระเบียบข้อบังคับกองทุนหมู่บ้านหนองเป็ดน้ำ มีดังนี้

1) สถานที่ดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้าน เลขที่ 303 หมู่ 9 ตำบลโคกกรวด อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา เป็นบ้านของนายชัยรัตน์ โทเจริญ ประธานกองทุนหมู่บ้าน

2) วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกองทุน

- เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนให้กับสมาชิก
- เพื่อส่งเสริมการออมทรัพย์ด้วยวิธีการถือหุ้น การฝากเงินสัจจะและ

เงินรับฝาก

- เพื่อให้บริการเงินกู้แก่สมาชิก
- เพื่อพัฒนาจิตใจสมาชิกให้เป็นคนดี ไม่เห็นแก่ตัว ไม่มัวเมาในสิ่ง

อบาามุข รู้จักสามัคคี มีความคิดสร้างสรรค์ ร่วมแก้ปัญหา มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่การงานและมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อทุกคน

3) แหล่งที่มาของกองทุน ประกอบด้วยเงินและทรัพย์สิน ดังนี้

- เงินที่ได้รับจัดสรรจากคณะกรรมการ
- เงินกู้ยืม
- ดอกผลหรือผลประโยชน์ใด ๆ ที่เกิดขึ้นจากกองทุน
- ค่าธรรมเนียมแรกเข้า
- เงินฝากสัจจะและเงินรับฝาก
- เงินค่าหุ้น
- เงินสมทบจากกลุ่มหรือองค์การสมาชิก

4) คุณสมบัติของสมาชิก

- เป็นผู้ที่พำนักอาศัยและมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในหมู่บ้านหนองเป็ดน้ำเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 2 ปี ก่อนการจัดตั้งกองทุน

- เป็นผู้ที่มีความเข้าใจเห็นชอบด้วยกับหลักการกองทุนและสนใจที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของกองทุน

- เป็นผู้พร้อมที่จะปฏิบัติตามระเบียบของกองทุน
- เป็นผู้ที่คณะกรรมการกองทุน ได้มีมติเห็นชอบให้เข้าเป็นสมาชิก
- เป็นผู้ที่มีความอดทน เสียสละ และเป็นแก่ประโยชน์ของกองทุนเป็น

สำคัญ

- มีเงินฝากสัจจะและถือหุ้นอย่างน้อยหนึ่งหุ้น แต่ต้องไม่เกินหนึ่งในห้าของจำนวนหุ้นทั้งหมดที่มีอยู่ในกองทุน

- ต้องมีอายุ 20 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป
- เป็นผู้ที่มีสติสัมปชัญญะดี ไม่วิกลจริตและทุพพลภาพ
- ต้องมีอาชีพและหน้าที่การงานที่มั่นคงคณะกรรมการกองทุนสามารถ

ตรวจสอบได้

5) การสมัครเข้าเป็นสมาชิก

- ยื่นขอขอสมัครเป็นสมาชิกกองทุน ได้ที่คณะกรรมการกองทุน
- เป็นผู้ที่มีคุณสมบัติตามข้อ 23 การสมัครเป็นสมาชิกสมัครได้ทั้งในลักษณะบุคคลและกลุ่ม
- คณะกรรมการกองทุนเป็นผู้พิจารณาว่าจะรับบุคคลใดเข้าเป็นสมาชิกโดยชอบธรรม
- ผู้สมัครเป็นสมาชิกต้องชำระค่าธรรมเนียมแรกเข้าและค่าหุ้นในวันที่ยื่นใบสมัครเป็นสมาชิก
- ผู้สมัครเป็นสมาชิกต้องฝากเงินสัจจะในวันที่ยื่นใบสมัครเป็นสมาชิก

6) การพ้นสภาพจากการเป็นสมาชิก

- ตาย
- ลาออกและได้ระบอบอนุญาตให้ลาออกจากคณะกรรมการกองทุน
- วิกลจริตฟั่นเฟือนหรือถูกศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ
- ที่ประชุมใหญ่สมาชิกมีมติให้ออกด้วยคะแนนเสียงสองในสามของผู้เข้าร่วมประชุม
- จงใจฝ่าฝืนระเบียบของกองทุนหรือแสดงตนเป็นปรปักษ์หรือไม่ให้ความช่วยเหลือหรือร่วมมือกับกองทุนไม่ว่าด้วยประการใด ๆ
- จงใจปิดบังความจริงอันควรแจ้งให้ทราบในใบสมัครสมาชิก
- นำทรัพย์สินของกองทุนไปใช้ผิดวัตถุประสงค์ที่ได้ระบุไว้

(รายละเอียดศึกษาได้จากภาคผนวก ข)

2.6 การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

การพิจารณาเงินกู้ให้กับผู้กู้ นั้น คณะกรรมการจะต้องดำเนินการตามหมวด 7 ว่าด้วยการกู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ซึ่งมีสาระสำคัญดังนี้

- 1) ความเป็นไปได้ของโครงการที่ขอกู้
- 2) ความน่าเชื่อถือของผู้กู้และผู้ค้ำประกัน
- 3) หลักทรัพย์ที่นำมาค้ำประกัน
- 4) ความเหมาะสมของจำนวนเงินที่ขอกู้กับโครงการที่เสนอ
- 5) สมาชิกที่ประสงค์จะขอกู้เงินจากกองทุนต้องจัดทำคำขอกู้ ระบุวัตถุประสงค์

ในการกู้ยืมอย่างชัดเจน ให้ยื่นคำขอกู้ต่อคณะกรรมการกองทุนต่อไป โดยจะพิจารณาให้กู้ตามประเภทของการกู้ดังต่อไปนี้

- โครงการพัฒนาอาชีพ ต้องมีลักษณะเป็นโครงการสามารถดำเนินการได้จริง มีความเป็นไปได้ทางการตลาด เห็นได้ชัดเจนว่ามีความคุ้มค่าต่อการลงทุนและสมาชิกกู้ได้ไม่เกิน 20,000บาท/ราย ในกรณีที่คณะกรรมการมีมติเห็นควรอนุมัติเงินกู้รายใดเกิน20,000 บาท คณะกรรมการจะเรียกประชุมสมาชิกเพื่อให้สมาชิกวินิจฉัยชี้ขาดต่อไป แต่ทั้งนี้การอนุมัติเงินกู้รายหนึ่งไม่เกิน50,000 บาท

- โครงการบรรเทาเหตุฉุกเฉินและจำเป็นเร่งด่วน ต้องเป็นการกู้เฉพาะเพื่ออันจำเป็นหรือมีประโยชน์ตามที่คณะกรรมการกองทุนเห็นสมควร แต่จะให้กู้เพื่อใช้ในการสุรุยสุรายหรือเก็งกำไรไม่ได้ ในวงเงินรายละไม่เกิน 3,000 บาท

- การดำเนินการตามโครงการที่ขอกู้ สมาชิกต้องดำเนินโครงการที่ขอกู้ให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์และทำรายงานความก้าวหน้าตามแบบรายงานที่คณะกรรมการกำหนด

- การทำสัญญา เงินกู้ทุกประเภท ต้องทำสัญญาไว้กับคณะกรรมการตามแบบเงื่อนไขกำหนด

2.7 หลักการประเมินโครงการรูปแบบการประเมินแบบชีพพีโมเดล

สต๊ฟเฟิล บีม กล่าวว่า “การประเมิน เป็นกระบวนการของการระบุ หรือกำหนดข้อมูลที่ต้องการ รวมทั้งการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล และนำข้อมูลมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ให้เกิดสารสนเทศที่มีประโยชน์ เพื่อนำเสนอสำหรับใช้เป็นทางเลือกในการตัดสินใจ” โดย สต๊ฟเฟิล บีม ได้กำหนดประเด็นที่ประเมินออกเป็น 4 ประเภท ซึ่งเป็นที่มาของการกำหนดชื่อของรูปแบบการประเมินว่า รูปแบบการประเมินแบบชีพพี (CIPP Model) ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

- 1) การประเมินสภาวะแวดล้อม (Context Evaluation : C) เป็นการประเมินก่อนการดำเนินโครงการเพื่อพิจารณาหลักการและเหตุผลความจำเป็นที่ต้องดำเนินโครงการ ประเด็นปัญหาและความเหมาะสมของเป้าหมายโครงการ

2) การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation :I) เป็นการประเมินพิจารณาความเหมาะสมความเพียงพอของทรัพยากร เช่น จำนวนคน งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ รวมทั้งเทคโนโลยีและแผนของการดำเนินการ โครงการ

3) การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation : P) เป็นการประเมินเพื่อหาข้อบกพร่องของการดำเนินการ ที่จะใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนา แก้ไข ปรับปรุง ให้การดำเนินการช่วงต่อไปมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยมีการบันทึกไว้เป็นหลักฐานทุกขั้นตอน

4) การประเมินผลผลิต (Product Evaluation : P) เป็นการประเมินเพื่อเปรียบเทียบผลผลิตที่เกิดขึ้นกับจุดประสงค์ของโครงการ รวมทั้งการพิจารณาในประเด็นของการขยายผล ปรับเปลี่ยนโครงการ (สมหวัง พิธิยานุวัฒน์. 2544)

2.8 การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นโครงการที่มุ่งสนับสนุนการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับอนุมัติกองทุนแล้วเสร็จ เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง นำไปสู่ความเข้มแข็งด้านสังคมและเศรษฐกิจของชุมชนอย่างยั่งยืน โดยการจัดสรรทุนการศึกษาแก่บัณฑิตให้เข้าศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการและการประเมินโครงการ โดยกำหนดให้ศึกษาเกี่ยวกับการปฏิบัติงานจริงในพื้นที่หมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้เป็นกิจกรรมหลักของการศึกษา โดยเนื้อหาหลักสูตรจะมุ่งเน้นเกี่ยวกับการบริหารจัดการ การเงิน การบัญชี การจัดทำโครงการ การวิเคราะห์โครงการ การวิจัยและการประเมินผลโครงการ การออกแบบผลิตภัณฑ์และการตลาด รวมถึงการเรียนรู้ชุมชน การประเมินผลและพัฒนาชุมชนที่ใช้การวิจัยเป็นเครื่องมือ

ตามที่รัฐบาลมีนโยบายเร่งด่วน ในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองโดยมีปรัชญาในการสร้างจิตสำนึกความเป็นชุมชนและท้องถิ่น โดยชุมชนเป็นผู้กำหนดอนาคตและจัดการหมู่บ้านให้เป็นคุณค่าและภูมิปัญญาของคน การกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาประชาธิปไตยพื้นฐาน เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างรายได้ ลดรายจ่ายและบรรเทาทุกข์เงินและความจำเป็นเร่งด่วน ทั้งให้ท้องถิ่นมีขีดความสามารถจัดระบบและบริหารจัดการเงินกองทุน เพื่อสร้างศักยภาพในการเสริมสร้างความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านสู่การพึ่งพาตนเองแบบยั่งยืน เพื่อสร้างรายได้ สร้างโอกาสแก่บัณฑิตที่ว่างงาน 74,881 คนทั่วประเทศ สร้างศักยภาพและยกระดับการศึกษาของบัณฑิตมีทักษะในการบริหารจัดการเป็นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และเพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับนโยบายของกองทุนหมู่บ้าน อย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ

การศึกษาระดับประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาการจัดการและประเมินโครงการ เป็นหลักสูตรเชิงสหวิทยาการและบูรณาการ “Interdisciplinary and Integrated” เน้นการเรียนการสอนเชิงประเมินผลวิจัยและศึกษาปัญหา หน่วยกิตรวมตลอดหลักสูตรไม่น้อยกว่า 27 หน่วยกิจ ผู้รับทุนมีเอกสารคำราเรียนรู้ด้วยตนเอง และฝึกปฏิบัติจริง อาจารย์นิเทศก์ติดตามงานเดือนละ 4 ครั้ง มีการจัดทำคู่มือปฏิบัติงานของผู้รับทุนและคู่มืออาจารย์ทั้งการสอนทฤษฎีและการนิเทศก์ภาคสนาม ในหมู่บ้านที่รับผิดชอบ 5 วันต่อสัปดาห์ อาจารย์สอนเสริมเดือนละ 4 วัน จัดตั้งคณะกรรมการอำนวยการ คณะกรรมการดำเนินการในส่วนกลางและคณะอนุกรรมการระดับจังหวัด เพื่อทำหน้าที่ประสานงานและดำเนินให้โครงการบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมาย นักศึกษาผู้รับทุนต้องรายงานผลการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านในการปฏิบัติงานทุกราย 15 วัน รายเดือน และรายไตรมาส แก่อาจารย์นิเทศก์เพื่อนำปัญหามาปรับปรุงแก้ไขต่อไป (มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี, 2544)

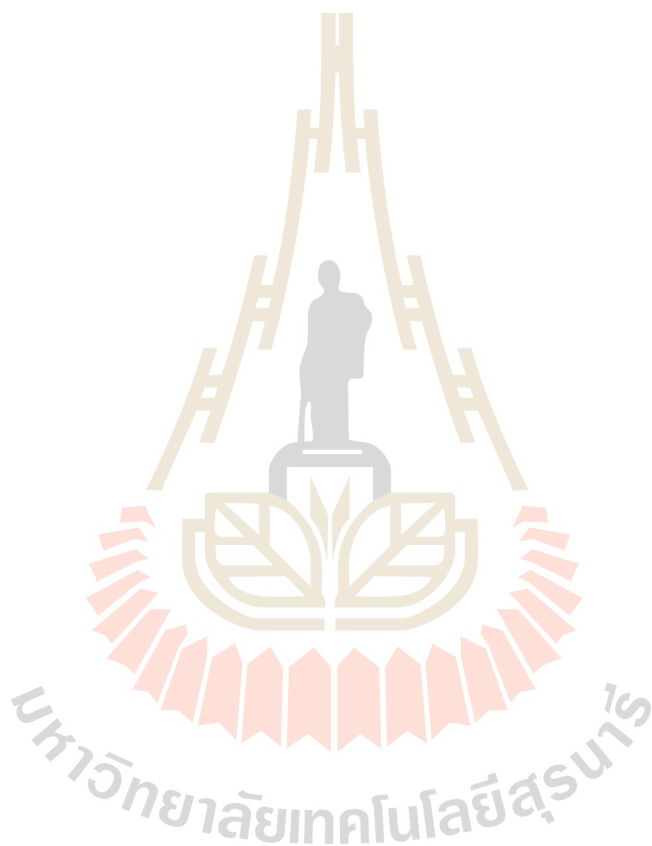
2.9 เอกสารหลักวิชาอื่นๆ

ในจังหวัดนครราชสีมา มีทั้งสิ้น 3,528 หมู่บ้านและ 83 ชุมชน รวม 3,611 กองทุน กองทุนหมู่บ้านแห่งชาติได้อนุมัติและโอนเงินเข้าบัญชีกองทุนหมู่บ้านแล้ว ร้อยละ 87.21 คิดเป็นจำนวน 3,145 ล้านบาทผ่านธนาคารออมสินและธนาคารเพื่อการเกษตร จากการตรวจสอบปรากฏว่ามีราษฎรทยอยเบิกเงินกองทุนออกมาแล้ว 1,959 กองทุน จำนวน 109,802 ราย เป็นเงิน 1,454 ล้านบาท จำนวนเงินที่ชาวบ้านยื่นคำร้องขอกู้และได้รับการอนุมัติผ่านกรรมการกองทุนหมู่บ้านแล้วนั้น ร้อยละ 82 ถูกนำไปเพื่อการลงทุนด้านเกษตรกรรมเป็นเงินถึง 1,170 ล้านบาท มีเพียงร้อยละ 14 ที่นำไปลงทุนด้านการค้าขายและพบว่ามีการนำไปเพื่อประกอบอาชีพลักษณะกิจกรรมกลุ่มเพียงร้อยละ 0.23 คิดเป็นเงิน 2.7 ล้านบาท (องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา 2545)

ในจังหวัดสงขลาหมู่บ้านหนึ่งชาวบ้านเลี้ยงวัวเป็นส่วนใหญ่ทุกคนก็ขอกู้เงินคนละ 20,000 บาท เพื่อเอาไปซื้อลูกวัวมาเลี้ยง วิธีการก็ใช้วิธีค้ำประกันกันเอาในหมู่พวกพ้อง 3 คน ค้ำกันไปค้ำกันมา พอได้เงินมาก็เอาไปกินเหล้า เล่าการพนันอย่างที่ว่า เพราะต้นทุนลูกวัวก็ตัวละ 6-7 หมื่นบาท เลี้ยงจนกว่าจะขายได้ต้องใช้เวลาเกือบ 2 ปี แต่เงินที่ได้มามีอายุแค่ 1 ปี ต้องใช้สินพร้อมดอกเบี้ยร้อยละ 1 บาทต่อเดือน เอาไปกินเหล้า เล่นการพนันดีกว่า

ภาพที่นายภฯ ทักษิณ ชินวัตร อยากเห็นเงินกองทุนหมู่บ้านละด้านที่ก่อให้เกิดวิสาหกิจขึ้นในหมู่บ้าน เกิดการสร้างงาน การจ้างงาน ซื้อขายกันเองในหมู่บ้าน เหลือส่งไปขายหมู่บ้านอื่น ซากก็ซื้อจากหมู่บ้านอื่น ทำให้มีเงินเกิดการหมุนเวียน เหมือนในโฆษณาของธนาคารกรุงไทย เงินกำลังหมุนไป หมุนไป สร้างเศรษฐกิจที่ยั่งยืนขึ้นใน 7 หมื่นกว่าหมู่บ้านทั่วไทยก็ไม่เกิดขึ้นจริง

เงินที่เอาไปควมารถจักรยานยนต์ก็ยังถือว่ามิใช่ประโยชน์ก่อให้เกิดการหมุนเวียนในระบบเศรษฐกิจ แต่เงินที่เอาไปกินเหล้า ใช้นี้ เล่นการพนัน แม้ก่อให้เกิดการหมุนเวียนทางเศรษฐกิจได้ก็จริง แต่หมุนแต่ไม่ที่รอบก็จบ แล้วทุกคนก็ซากจนอย่างเก่า ไม่ก่อให้เกิดเศรษฐกิจยั่งยืนอย่างที่รัฐบาลวาคฝืน (ลมเปลี่ยนทิศ 2545)

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการประเมินโครงการ

3.1 วิธีการประเมินโครงการ

รูปแบบการประเมินที่ผู้วิจัยได้ทำการวิจัยและประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กรมศึกษาหมู่บ้านหนองเป็ดน้ำ ตำบลโคกกรวด อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา เป็นการประเมินเชิงระบบซึ่งตรงกับการประเมินแบบซิปป์โมเดล (CIPP Model) ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1) การประเมินสถานะแวดล้อม (Context Evaluation) เป็นการประเมินสถานที่ทั่วไปของชุมชนท้องถิ่นซึ่งอยู่รอบๆ หน่วยระบบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เช่น ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน สภาพภูมิศาสตร์ของหมู่บ้าน สภาพเศรษฐกิจของหมู่บ้าน วัฒนธรรม ประเพณี โครงสร้างพื้นฐานและทรัพยากรธรรมชาติ ผู้นำชุมชน การรวมกลุ่มและภูมิปัญญาชาวบ้าน โครงการพัฒนาที่ผ่านมา ความเข้มแข็งของชุมชน

2) การประเมินปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation) เน้นการประเมินปัจจัยนำเข้าทั้งปวงของหน่วยระบบการบริหารจัดการและหน่วยระบบกิจการของผู้กู้ เช่น นโยบายรัฐบาลระดับ แนวทางปฏิบัติ การประชาสัมพันธ์ คณะอนุกรรมการระดับอำเภอที่เกี่ยวข้อง คณะกรรมการกองทุน การเตรียมความพร้อม การสร้างความเข้าใจให้แก่คณะกรรมการ เงินกองทุน 1 ล้านบาท บัณฑิตกองทุน

3) การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เป็นการประเมินกระบวนการของทั้งสองหน่วยระบบ คือ หน่วยระบบบริหารจัดการกองทุนและหน่วยระบบจัดการของผู้กู้ เช่น การจัดทำระเบียบกองทุน การจัดทำเอกสารขอขึ้นทะเบียน ระบบบัญชีกองทุน กิจกรรมเกี่ยวกับสมาชิกกองทุน ได้แก่ การรับสมัคร การหมดสภาพ เป็นต้น กิจกรรมเกี่ยวกับการกู้เงินกองทุนหมู่บ้าน ได้แก่ การจัดทำรายงานและเผยแพร่ผลการดำเนินงาน การจัดสรรผลประโยชน์ การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้โดยบัณฑิตกองทุน

4) การประเมินผลผลิต (Product Evaluation) เป็นการประเมินผลผลิตทั้งหมดที่เกิดขึ้นในหน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้ และหน่วยระบบการดำเนินกิจการของผู้กู้แต่ละราย เช่น จำนวนสมาชิกกองทุน จำนวนผู้ได้เงินกู้ ยอดเงินให้กู้ จำนวนผู้ชำระคืนเงินกู้ตามกำหนด การใช้เงินตามวัตถุประสงค์ ทักษะคติของชุมชนต่อกองทุน การเกิดเครือข่ายองค์กรการเรียนรู้ การเรียนรู้เพื่อการพึ่งตนเอง ความเข้มแข็งของชุมชนที่เกิดจากกองทุนหมู่บ้าน

3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ชุดวิชาการวิจัยชุมชน 2545 กล่าวว่า ประชากรที่ใช้สำหรับการวิจัยมีหลายลักษณะเพื่อความสะดวกจึงจัดแบ่งประชากรของการวิจัยออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

1) ประชากรแบบจำกัด (Finite Population) คือ ประชากรที่ผู้วิจัยสามารถแจงนับจำนวนประชากรได้ทั้งหมดว่ามีจำนวนที่แน่นอนเป็นจำนวนเท่าใด เช่น จำนวนประชากรในหมู่บ้านหนองเป็ดน้ำ จำนวนสมาชิกกองทุนหมู่บ้านหนองเป็ดน้ำจำนวนผู้กู้เงินจากกองทุนหมู่บ้านหนองเป็ดน้ำ

2) ประชากรแบบไม่จำกัด (Infinite Population) คือ ประชากรที่ผู้วิจัยไม่สามารถแจงนับจำนวนประชากรออกมาได้ทั้งหมดว่ามีอยู่เป็นจำนวนที่แท้จริงเป็นเท่าใด เช่น ประชากรที่มีความสามารถซื้อสัปดาห์สุจริต

ชุดวิชาการวิจัยชุมชน 2545 กล่าวว่า กลุ่มตัวอย่าง (Sample or Sampling Group) ในการวิจัย หมายถึง กลุ่มที่ถูกเลือกจากประชากรขึ้นมาเป็นตัวอย่างเพื่อใช้เป็นตัวแทนของประชากรในการศึกษา ดังนั้น กลุ่มตัวอย่างคือ ตัวแทนของประชากรที่ผู้วิจัยนำมาใช้ในการศึกษา ผลการศึกษาที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างย่อมเป็นผลการศึกษาจากประชากรด้วย เช่นกัน กลุ่มตัวอย่างต้องมีองค์ประกอบที่สำคัญ 2 ประการ คือ

- 1) วิธีสุ่มตัวอย่างจากประชากร ผู้วิจัยจะทำการวิจัย โดยสุ่มจากจำนวนประชากรที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ จำนวน 30% ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด เช่น แยกตามคุ้ม อาชีพ อายุ เพศ
- 2) ขนาดกลุ่มตัวอย่างต้องเป็นตัวแทนที่ดีของประชากรจากการวิจัย ผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างประชากรในหมู่บ้าน 30% ของประชากรทั้งหมด ผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน สมาชิก อบต. กรรมการหมู่บ้าน ประชาชนกองทุนหมู่บ้าน คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ผู้กู้เงินกองทุนหมู่บ้าน ประชาชนที่ไม่ได้เป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน (การทรวงศึกษาธิการ. 2545)

3.3 ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการ

โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ประกอบด้วย 2 หน่วยระบบ ดังนี้

- 1) หน่วยระบบ A คือ หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้
 - 2) หน่วยระบบ B คือ หน่วยระบบการดำเนินงานกิจการของผู้กู้แต่ละราย
- รายการตัวชี้วัด เพื่อที่จะประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีดังนี้

1) ตัวชี้วัดของหน่วยระบบ A

หน่วยระบบ A คือ หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้ ประกอบไปด้วย ตัวชี้วัดจำนวน 4 หมวด คือ

ก. ตัวชี้วัดบริบท (Context Indicator) คำว่า บริบท หมายถึง สภาพแวดล้อมของท้องถิ่นการทำมาหากินของประชากร ตัวชี้วัดบริบทของหน่วยระบบกองทุนหมู่บ้าน แบ่งเป็น 2 ระดับ คือ

1) บริบทระดับประเทศ เช่น สภาพของดิน ป่าไม้ สภาพศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นการทำมาหากินของประชากรตัวชี้วัดบริบทระดับต่างประเทศ หรือ ตัวชี้วัดบริบทรอบนอก ประกอบไปด้วย ตัวแปร ดังต่อไปนี้

- ความยากจนของประเทศ
- นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs)

- ภาวะการขาดดุลการค้าของประเทศ
- สภาพแวดล้อมของประเทศในปัจจุบัน
- การเคื้อครื้อนและการเป็นหนี้สินของประชาชน
- บรรยากาศของความอ่อนแอในท้องถิ่นชนบทบางคน เรียกว่า ความล้มละลายของท้องถิ่นชนบท

- ค่านิยมในกระแสวัฒนธรรมและสินค้าจากต่างประเทศ

2) บริบทระดับท้องถิ่น เช่น ภูมิศาสตร์ของหมู่บ้าน การทำมาหากินของบ้านในหมู่บ้านตัวชี้วัดระดับท้องถิ่นหรือตัวชี้วัดบริบทภายในท้องถิ่น ประกอบไปด้วยตัวแปรดังนี้

- ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน
- เศรษฐกิจและสังคมทั้งหมู่บ้าน
- วัฒนธรรมประเพณี
- โครงสร้างพื้นฐานและทรัพยากรธรรมชาติ
- ผู้นำชุมชน การรวมกลุ่ม และภูมิปัญญาท้องถิ่น

ข. ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A ประกอบไปด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

- นโยบายรัฐบาล ระเบียบ แนวทางปฏิบัติด้านการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น

- เงินกองทุน 1 ล้านบาท
- คณะกรรมการกองทุน
- การประชาสัมพันธ์
- บัณฑิตกองทุนหมู่บ้าน
- การเตรียมความพร้อม / สร้างความเข้าใจให้แก่คณะกรรมการ

กองทุน

- คณะอนุกรรมการระดับอำเภอที่เกี่ยวข้อง

ค. ตัวชี้วัดกระบวนการของหน่วยระบบ A ประกอบไปด้วยตัวแปร ดังต่อไปนี้

- 1) การจัดระเบียบกองทุน
- 2) การจัดทำเอกสารขอขึ้นทะเบียน
- 3) ระบบบัญชีกองทุน
- 4) กิจกรรมเกี่ยวกับสมาชิกกองทุน
 - การรับสมัคร
 - การหมดสภาพ
 - ประเภทสมาชิก
 - การทำทะเบียนสมาชิก
- 5) กิจกรรมเกี่ยวกับการกู้เงินของกองทุนหมู่บ้าน
 - ขั้นตอนการขอกู้
 - การคัดเลือกผู้กู้
 - การโอนเงินให้ผู้กู้
 - การรับชำระหนี้
- 6) การส่งเสริมการใช้เงินกู้
 - การแนะนำวิธีทำธุรกิจ
 - การช่วยเหลือตลาด
- 7) การตรวจสอบการใช้เงินกู้
- 8) การจัดทำรายการและเผยแพร่ผลการดำเนินงาน
- 9) การจัดสรรผลประโยชน์
- 10) การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้โดยบัณฑิตกองทุน

ง. ตัวชี้วัดผลผลิตของหน่วยระบบ A แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้

- 1) ผลโดยตรง (Immediate Result) ได้แก่
 - จำนวนผู้กู้
 - ยอดเงินให้กู้
 - จำนวนสมาชิกกองทุน
 - จำนวนผู้ชำระคืนเงินกู้ตามกำหนด
 - ยอดเงินที่มีการชำระคืน

2) ผลกระทบโดยตรง (Direct Impact) ได้แก่

- จำนวนผู้ที่ได้เงินกู้
- จำนวนทุนสะสมของหมู่บ้าน
- การขยายกิจการของผู้กู้
- การเกิดกิจการใหม่ๆ ขึ้นในท้องถิ่น

3) ผลกระทบทางอ้อม (Indirect Impact) ได้แก่

- ทัศนคติของชุมชนต่อกองทุน
- เกิดเครือข่ายองค์กรการเรียนรู้
- การเรียนรู้เพื่อการพึ่งพาตนเอง
- ความเข้มแข็งของชุมชนที่เกิดจากกองทุนหมู่บ้าน

2) ตัวชี้วัดของหน่วยระบบ B

หน่วยระบบ B คือ หน่วยระบบการดำเนินกิจการของผู้กู้แต่ละราย ประกอบไปด้วยตัวชี้วัดจำนวน 4 หมวด คือ

ก. ตัวชี้วัดบริบทของหน่วยระบบ B แบ่งออกเป็น 3 ระดับ ดังนี้

1) บริบทระดับประเทศ เช่น สภาพที่ดิน ป่าไม้ สภาพศิลปวัฒนธรรม ท้องถิ่น การทำมาหากินของประชากร ตัวชี้วัดบริบทระดับประเทศ ประกอบไปด้วยตัวแปร ดังต่อไปนี้

- ความยากจนของประเทศ
- นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs)
- ภาวะการขาดดุลการค้าของประเทศ
- สภาพแวดล้อมของประเทศในปัจจุบัน
- การเคื้อคร้อนและการเป็นหนี้สินของประชาชน
- บรรยากาศของความอ่อนแอในท้องถิ่นชนบท บางคน เรียกว่า

ความล้มละลายของท้องถิ่นชนบท

- ค่านิยมในกระแสวัฒนธรรมและสินค้าจากต่างประเทศ

2) บริบทระดับท้องถิ่น เช่น ภูมิศาสตร์ของหมู่บ้านสภาพความเป็นอยู่ของประชาชนการทำมาหากินของประชาชนในหมู่บ้าน ตัวชี้วัดบริบทระดับท้องถิ่น ประกอบไปด้วยตัวแปร ดังต่อไปนี้

- ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน

- เศรษฐกิจและสังคมของหมู่บ้าน
- วัฒนธรรมประเพณี
- โครงสร้างพื้นฐานและทรัพยากรธรรมชาติ
- ผู้นำชุมชน การรวมกลุ่ม และภูมิปัญญาท้องถิ่น

3) ตัวชี้วัดบริบทเฉพาะตัว ประกอบไปด้วยตัวแปร ดังต่อไปนี้

- ความรู้ความสามารถของผู้กู้และครอบครัว
- ทรัพย์สินของผู้กู้และครอบครัว
- หนี้สินของครอบครัว
- อาชีพหลักของผู้กู้
- รายได้ของครอบครัว
- ประสบการณ์ในการดำเนินกิจการ
- สมาชิกในครอบครัว
- สภาพการอยู่อาศัย

ข. ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ B ประกอบไปด้วยตัวแปร ดังต่อไปนี้

- จำนวนเงินกู้ที่ได้รับอนุมัติ
- จำนวนเงินลงทุนนอกเหนือจากเงินกู้
- วัตถุประสงค์การกู้เงินตามโครงการ
- สถานที่ วัสดุอุปกรณ์ และวัตถุดิบในการประกอบอาชีพ
- ความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพ
- จำนวนแรงงาน

ค. ตัวชี้วัดกระบวนการของหน่วยระบบ B ประกอบไปด้วย ตัวแปร ดังต่อไปนี้

- การดำเนินกิจการอย่างถูกวิธี
- การหาตลาดที่ดี
- การหาวัตถุดิบที่ดี
- การทำบัญชีใช้จ่ายเงิน
- การใช้จ่ายเงินกู้
- การหาความรู้เพิ่มเติม

ง. ตัวชี้วัดผลผลิตของหน่วยระบบ B แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้

1) ผลโดยตรง (Immediate Result) ได้แก่

- รายได้เป็นเงิน

- ผู้รู้ได้ผลผลิตเป็นสิ่งของ

2) ผลกระทบโดยตรง (Direct Impact)

- ผู้รู้ได้ขยายกิจการ

- ผู้รู้ได้ดำเนินกิจการด้วยเทคนิควิธีที่ได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตัวเอง

3) ผลกระทบโดยอ้อม (Indirect Impact)

- ผู้รู้มีการพึ่งตัวเอง

- ผู้รู้มีศักยภาพและมีความเข้มแข็งในกิจการของตนเองอย่าง

ยั่งยืน

- การกลับคืนถิ่นของประชาชน

กล่าวโดยสรุป ตัวชี้วัดการประเมินโครงการ โดยภาพรวมของหน่วยระบบ A และหน่วยระบบ B นั้น มีความเชื่อมโยงต่อกัน เช่น ปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A บางตัว ต้องพึ่งผลผลิตของหน่วยระบบ B คือรายได้ที่เป็นเงิน ผู้ดูแลรายต้องส่งคือกองทุนหมู่บ้าน ดังนั้น เงินที่ผู้ชำระคืนเป็นตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A

ความสำเร็จของกองทุนหมู่บ้านต้องประเมินทั้ง 2 หน่วยระบบเพราะหน่วยระบบ A ประสบความสำเร็จหรือไม่ขึ้นอยู่กับผลผลิตที่ได้จากหน่วยระบบ B กล่าวคือ ถ้าหน่วยระบบการดำเนินกิจการของผู้ที่ประสบความสำเร็จ เงินที่ผู้ชำระคืนก็จะส่งเข้าให้แก่หน่วยระบบ A มากขึ้น ในทำนองคล้ายกันกับผลผลิตของหน่วยระบบ A คือ ยกเงินกู้ที่ให้กับผู้รู้ ถ้าออกไปสู่คนดีและมากพอ หน่วยระบบ B จะประสบความสำเร็จด้วย

3.4 เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน

1) เครื่องมือวัดแบบมาตรฐาน เป็นเครื่องมือวิจัยที่ใช้เทคนิคและวิธีการสร้างอย่างเป็นระบบ มีการนำไปทดลองใช้เพื่อวิเคราะห์หาคุณภาพและประสิทธิภาพของเครื่องมือนั้นก่อนนำไปใช้จริง

2) เครื่องมือวัดแบบเฉพาะกิจเป็นเครื่องมือวิจัยที่สร้างขึ้นมาเพื่อใช้ศึกษาค้นคว้าเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ซึ่งเมื่อได้ผลการศึกษามาที่ต้องการแล้วจะไม่ถูกนำขึ้นมาใช้อีก ผลที่ได้จากการวัดก็จะมีค่าน่าเชื่อถือได้ระดับหนึ่ง และถ้ามีการปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่องแล้ว อาจได้เครื่องมือวัดที่เป็นมาตรฐานได้ เช่น บร.1 - บร.12

3) เครื่องมือวัดทางสังคมศาสตร์ที่ผู้วิจัยนำมาใช้ในการเก็บข้อมูล ได้แก่

ก. การสังเกต (Observation) เป็นเครื่องมือวิจัยที่ต้องใช้ตัวบุคคลซึ่งในที่นี้ คือตัวของผู้วิจัยเองมาทำหน้าที่ในการวัด โดยใช้หูและตาเป็นเครื่องมือสำคัญในการติดตามเฝ้าสังเกต พฤติกรรมของบุคคลซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างแล้วทำการจดบันทึกข้อมูลที่ได้อีกป้องกันการลืมสิ่ง

ที่ได้จากการสังเกตและเพื่อไม่ให้เกิดอคติออกนอกประเด็น ควรใช้เวลาในการสังเกตช่วงสั้นๆ รูปแบบของการสังเกตอาจแบ่งได้เป็น 2 แบบ คือ

- การสังเกตโดยตรง (Direct Observation) เป็นการสังเกตพฤติกรรมของกลุ่มตัวอย่างแต่ละคนโดยผู้วิจัยเอง เช่น การประชุมคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน การรับชำระเงินค้ำพร้อมดอกเบี้ยของสมาชิก

- การสังเกตทางอ้อม (Indirect Observation) เป็นการให้ผู้อื่นสังเกตพฤติกรรมของกลุ่มตัวอย่างแล้วมาเล่าให้ผู้วิจัยฟังภายหลัง

ข. การสัมภาษณ์ (Interview) การสัมภาษณ์เป็นรูปแบบหนึ่งของการสนทนาแต่เป็นการสนทนาอย่างมีจุดมุ่งหมายตามที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ คำถามที่ผู้วิจัยใช้ในการสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างเป็นคำถามจาก บร.1-12

ค. แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือที่ผู้วิจัยใช้มากที่สุดในการเก็บรวบรวมข้อมูล แบบสอบถามมีทั้งให้เขียนตอบ กรองข้อความสั้นๆ หรือตอบยาวๆ รูปแบบของแบบสอบถามที่ผู้วิจัยทำการวิจัย คือ

- แบบสอบถามแบบปลายปิด (Closed Form Questionnaire) จะมีข้อความและคำตอบให้ผู้ตอบเลือก โดยมีตัวเลือกตอบ 2-3 ข้อ เช่น บร.2

- แบบสอบถามปลายเปิด (Opened Form Questionnaire) เน้นแบบสอบถามที่ไม่มีการกำหนดคำตอบแต่จะเปิดโอกาสให้ผู้ตอบสามารถแสดงความคิดเห็นในเรื่องที่ถามได้อย่างอิสระ เช่น บร.3

3.5 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

1) การสัมภาษณ์โดยใช้แบบ บร. คือ บร.1-12 การสัมภาษณ์โดยใช้แบบ บร. เป็นวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ง่าย เพราะผู้วิจัยสามารถถามคำถามจาก บร. ได้เลย เช่น บร. สัมภาษณ์เรื่องบริบทหมู่บ้าน ผู้วิจัยจะถามตั้งแต่การเริ่มก่อตั้งหมู่บ้าน ใครเป็นผู้ก่อตั้ง อาชีพประชากร แหล่งน้ำ ในหมู่บ้านมีเครื่องสาธารณูปโภคครบหรือเปล่า

2) การจัดประชุมเวทีชาวบ้าน เป็นวิธีการเก็บข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมายมีลักษณะคล้ายคลึงกัน หรือมีวัตถุประสงค์เดียวกัน มารวมแสดงความคิดเห็น หรือแนวทางแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น เช่น การประชุมเพื่อเลือกตั้งคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน โดยผู้วิจัยจะทำการบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นและปฏิกริยาของสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน

3) การสังเกตอย่างมีส่วนร่วม เป็นวิธีเก็บข้อมูลที่ผู้วิจัยเข้าไปมีส่วนร่วมในการฟัง

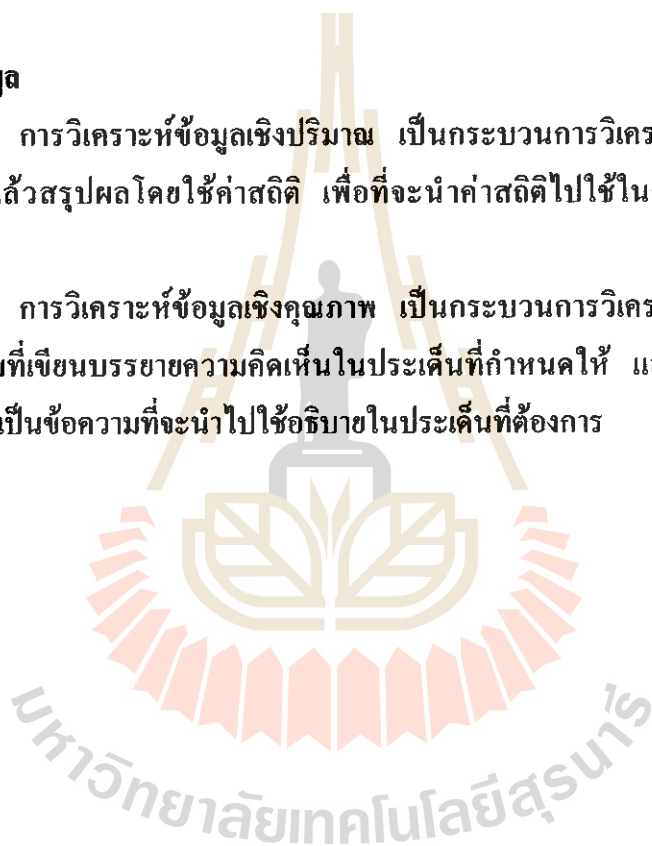
และจดบันทึกรายงานการประชุมด้วยตนเอง ผู้วิจัยสามารถแสดงความคิดเห็นในเรื่องต่างๆ ได้ เช่น การประชุมคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ผู้วิจัยจะช่วยในเรื่องการจัดเตรียมเอกสารในการประชุม

4) การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมเป็นการเก็บข้อมูลที่ผู้วิจัยให้ผู้อื่นเก็บข้อมูลให้ เช่น การประชุมคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านเพื่อนำมติเงินกู้ให้สมาชิกผู้วิจัยจะให้กรรมการคนใดคนหนึ่งเป็นผู้สังเกตการณ์อย่างละเอียด แล้วมาเล่าให้ผู้วิจัยฟัง จากนั้นผู้วิจัยจะทำการบันทึกข้อมูลเพื่อเก็บไว้เป็นหลักฐาน

3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

1) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ เป็นกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลที่อยู่ในลักษณะของตัวเลขแล้วสรุปผลโดยใช้ค่าสถิติ เพื่อที่จะนำค่าสถิติไปใช้ในการตอบคำถามในประเด็นที่ต้องการ

2) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ เป็นกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลที่อยู่ในลักษณะของข้อความที่เขียนบรรยายความคิดเห็นในประเด็นที่กำหนดให้ แล้วสรุปผลโดยการประมวลความคิดเห็นเป็นข้อความที่จะนำไปใช้อธิบายในประเด็นที่ต้องการ

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ติดตามการประเมินโครงการ

4.1 ผลการประเมินบริบทชุมชน

4.1.1 บริบทระดับประเทศ

1) ความยากจนของประเทศ

ประชากรในประเทศไทยโดยพื้นฐานจะมีอาชีพเกษตรกรรม ผลผลิตที่ได้มาก็จะนำมาแลกเปลี่ยนซื้อขายกันภายในกลุ่ม ต่อมาเมื่อมีการขยายตลาดออกไปก็มีพ่อค้าคนกลางเข้ามารับซื้อขายผลผลิตออกไปขายตามที่ต่าง ๆ ซึ่งเกษตรกรในสมัยนั้นยังไม่รู้เรื่องการตลาดและไม่มีพาหนะที่สะดวกสบายจึงต้องยอมขายผลผลิตให้แก่พ่อค้าคนกลางในราคาต่ำเป็นเหตุให้เกษตรกรไทยมีรายได้ต่ำไปด้วย และด้วยเหตุนี้จึงดูเหมือนว่าความยากจนจะอยู่กับเกษตรกรไทยตั้งแต่อดีตเป็นต้นมา

2) นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดเล็กและขนาดย่อม (SME s)

วิกฤตการณ์ทางการเงินและภาวะเศรษฐกิจที่ตกต่ำตั้งแต่ปี 2540 ส่งผลกระทบต่อผู้ประกอบการอุตสาหกรรมไทยจำนวนมาก กรมส่งเสริมอุตสาหกรรมจึงได้ทุ่มงบประมาณสำรองเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจกว่า 2,000 ล้านบาท โดยการร่วมมือกับ 8 สถาบัน ได้แก่

- ก. สถาบันเพื่อผลิตแห่งชาติ
- ข. สถาบันไทย-เยอรมัน
- ค. สถาบันพัฒนาอุตสาหกรรมสิ่งทอ
- ง. สถาบันยานยนต์
- จ. สถาบันไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์
- ฉ. บริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมขนาดย่อม
- ช. สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย
- ซ. สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี (ไทย-ญี่ปุ่น)

ร่วมกันจัดโครงการภายใต้ชื่อ “โครงการชุบชีวิตธุรกิจไทย” (Invigorating Thai Business : ITB) เพื่อความช่วยเหลือแก่ธุรกิจอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) จัดทำแผนฟื้นฟูกิจการ และดำเนินงานพลิกฟื้นธุรกิจให้สามารถดำเนินกิจการและรักษาสภาพการจ้างงานไว้อย่างต่อเนื่อง รวมทั้งยังยกระดับขีดความสามารถของกิจการให้พร้อมแข่งขันได้ในเวทีการค้าโลกและในระดับสากล (ธนาคารแห่งประเทศไทย. 2545)

การดำเนินงานภายใต้โครงการชุปชีวิตธุรกิจไทย จะมีระยะเวลาเพียง 1 ปี โดยเริ่มตั้งแต่วันที่ 16 มกราคม 2545 ซึ่งธุรกิจจะได้รับความช่วยเหลือจากที่ปรึกษาที่มีประสบการณ์ ช่วยชี้แนะและดูแลปรับปรุงแก้ไขกิจการ ทั้งด้านการผลิต การตลาด การบริหารจัดการหรือการเงิน (วารสารข่าวการเงินธนาคารแห่งประเทศไทย. 2545)

3) ภาวะการขาดดุลการค้าของประเทศ

เนื่องจากภาวะเศรษฐกิจของประเทศคู่ค้าที่ชะลอตัวทำให้การส่งออกสินค้าลดลง ดังตารางที่ 1 ซึ่งแสดงให้เห็นถึงดุลการชำระเงินของประเทศ ด้านมูลค่าการนำเข้าลดลงจากระยะเดียวกันปีก่อนร้อยละ 15.1 ตามภาวะการส่งออก ดุลการค้าเกินดุล 275 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ และเมื่อรวมกับดุลบริการและบริจาดที่ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ก่อวินาศกรรมเมื่อวันที่ 11 กันยายน 2544 ซึ่งยังคงเกินดุล 256 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ส่วนเนื่องมาจากจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติลดลงไม่มากนักทำให้ดุลบัญชีเดินสะพัดเกินดุล 531 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ เงินทุนเคลื่อนย้ายสุทธิขาดดุลลดลงจากเดือนก่อนมาก แม้ว่าภาคเอกชน โดยเฉพาะภาคธนาคารจะยังคงชำระคืนเงินกู้ที่ครบกำหนดอย่างต่อเนื่องรวมทั้งธนาคารแห่งประเทศไทยชำระคืนเงินกู้ธนาคารกลางประเทศอื่น 150 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ แต่เนื่องจากในเดือนนี้ภาคทางการมีการนำเข้าเงินกู้ในจำนวนใกล้เคียงกับเงินทุนไหลออก จึงทำให้เงินทุนไหลออกสุทธิลดลงมาก ดุลการชำระเงินเกินดุล 488 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ เงินสำรองระหว่างประเทศ ณ สิ้นเดือนตุลาคม 2544 ระดับ 33.1 พันล้านดอลลาร์สหรัฐฯ หรือเทียบเท่าการนำเข้าประมาณ 6.4 เดือน โดยมียอดค้างการขายเงินตราต่างประเทศล่วงหน้าจำนวน 2 พันล้านดอลลาร์สหรัฐฯ

ในช่วง 10 เดือนแรกของปี 2544 ดุลการค้าเกินดุล 1.8 พันล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ลดลงมากจากระยะเดียวกันปีก่อนซึ่งเกินดุลถึง 4.6 พันล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ลดลงร้อยละ 5.7 และมูลค่าการนำเข้าลดลงเล็กน้อยเพียงร้อยละ 0.6 ดุลบริการเกินดุล 2.9 พันล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ลดลงเล็กน้อยจากระยะเดียวกันปีที่เกินดุล 3.0 พันล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ทำให้ดุลบัญชีเดินสะพัดเกินดุล 4.6 พันล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ลดลงจากระยะเดียวกันปีก่อนซึ่งเกินดุล 7.7 พันล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ดุลการชำระเงินเกินดุล 411 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ

เดือนพฤศจิกายน 2544 ดุลการชำระเงินเกินดุล 658 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ เงินสำรองระหว่างประเทศ ณ สิ้นเดือนพฤศจิกายน 2544 มีจำนวน 33.3 พันล้านดอลลาร์สหรัฐฯ หรือเทียบเท่าการนำเข้า 6.5 เดือน โดยมียอดค้างการขายเงินตราต่างประเทศล่วงหน้าสุทธิจำนวน 2 พันล้านดอลลาร์สหรัฐฯ (รายงานเศรษฐกิจรายเดือน, ธนาคารแห่งประเทศไทย. 2544)

ตารางที่ 4.1 คุณการชำระเงิน

(หน่วย: ล้านบาทสหรัฐ)

	2544		ม.ค. - ต.ค.	
	ก.ย. ^{1/}	ต.ค. ^{1/}	2543	2544 ^{1/}
สินค้าออก เอฟ.โอ.บี	5,257	5,285	56,139	52,949
อัตราเปลี่ยนแปลงจากระยะเดียวกันปีก่อน(%)	-11.5	-14.3	20.9	-5.7
สินค้าเข้า จี.ไอ.เอฟ.	4,976	5,010	51,502	51,197
อัตราเปลี่ยนแปลงจากระยะเดียวกันปีก่อน(%)	-6.8	-15.1	34.7	-0.6
คุณการค่า	281	275	4,367	1,752
คุณการบริจาค	37	256	3,036	2,870
คุณบัญชีเดินสะพัด	318	531	7,673	4,622
เงินทุนเคลื่อนย้ายสุทธิ	-940	-350	-8,302	3,959
เอกชน	-227	-674	-8,123	-2,534
-ธนาคาร	546	-414	-5,305	-2,543
-ธุรกิจที่ไม่ใช่ธนาคาร	-773	-260	-2,818	9
ทางการ	-361	-1	-206	-506
ธนาคารแห่งประเทศไทย	-352	325	27	-191
ตลาดเคลื่อนสุทธิ	386	307	-1,115	252
คุณการชำระเงิน ^{2/}	-236	488	-1,744	411

หมายเหตุ : 1/ ข้อมูลเบื้องต้น 2/ ข้อมูลจริง

ที่มา : รายงานเศรษฐกิจรายเดือน ธันวาคม เล่มที่ 12 ปีที่ 41 ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2544

4) สภาพแวดล้อมของประเทศในปัจจุบัน

ดร.ศักดิ์สิทธิ์ ตรีเดช อธิบดีกรมควบคุมมลพิษ กล่าวว่า สถานการณ์มลพิษของประเทศไทยในปี 2542 ดีกว่า 2541 ปีปริมาณสารพิษน้อยกว่า ผลจากการตรวจวัดคุณภาพอากาศ ตั้งแต่เดือนมกราคม - พฤศจิกายน 2542 พบว่าฝุ่นละอองยังคงเป็นปัญหาสำคัญ แต่ระดับความรุนแรงได้น้อยลง ส่วนก๊าซโอโซนมีค่าเกินมาตรฐานเป็นครั้งคราว โดยเฉพาะอากาศในกรุงเทพมหานคร นิตยสารเอเซียวิกได้เลื่อนอันดับให้เป็นเมืองที่น่าอยู่อันดับที่ 13 คาดว่าในสหัสวรรษหน้า แนวโน้ม

ความรุนแรงของปัญหาสภาพทางอากาศจะลดน้อยลงอีก อันเป็นผลสืบเนื่องมาจากการดำเนินการตามมาตรการอย่างต่อเนื่อง ในการควบคุมการระบายสารพิษจากแหล่งกำเนิดต่าง ๆ เช่น ยานพาหนะ โรงงานอุตสาหกรรมและสถานประกอบการต่าง ๆ ประกอบกับเศรษฐกิจที่ยังไม่ฟื้นตัว มีส่วนทำให้กิจกรรมจากแหล่งกำเนิดที่สำคัญของสารพิษทางอากาศเช่น การจราจร การก่อสร้างรวมทั้งโรงงานอุตสาหกรรมและสถานประกอบการต่าง ๆ ยังคงมีการชลดตัว (นิตยสารการตลาด. 2543)

5) ความเค็ดคร่อนและการเป็นหนี้สินของประชาชน

รายงานเศรษฐกิจเดือนธันวาคม จากธนาคารแห่งประเทศไทย ซึ่งให้เห็นถึงภาวะการจ้างงานในเดือนพฤศจิกายน 2544 ซึ่งมีจำนวนผู้ประกันตนสูงระยะเดียวกับปีก่อน 40,404 คน หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.7 แต่ถ้าเปรียบเทียบกับเดือนก่อนหน้าพบว่าจำนวนผู้ประกันตนลดลง 54,896 คน หรือลดลงร้อยละ 0.9 ส่วนหนึ่งเนื่องมาจากการตัดยอดประกันตนกลุ่มแรงงานต่างด้าวที่หมดระยะเวลาผ่อนผันและไม่มีใบอนุญาตทำงานออกจากระบบ ประกอบกับมีการปรับลดลงของจำนวนผู้ประกันตนหลังจากที่มีการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลทุก 3 เดือนสุดท้ายของปีแสดงให้เห็นว่าเศรษฐกิจของประเทศเริ่มดีขึ้น ประชาชนมีงานทำมากขึ้น มีรายได้มากขึ้น ความเค็ดคร่อนในเรื่องการเงินก็จะน้อยลง ประชาชนมีเงินที่สามารถใช้ชำระหนี้เงินกู้ได้

6) บรรยากาศของความอ่อนแอในท้องถิ่นชนบท บางคนเรียกว่าความล่มสลายของท้องถิ่นชนบท

ในปัจจุบันประชากรในชนบทเริ่มมีการรวมกลุ่มเพื่อการสร้างงาน สร้างรายได้มากขึ้นโดยการใช้ภูมิปัญญาชาวบ้านคิดประดิษฐ์ผลงานมากขึ้นและมีหน่วยงานของรัฐเข้าไปช่วยให้ความรู้ในด้านการตลาดมากขึ้น ทำให้ชุมชนมีการพัฒนาและมีความเข้มแข็งมากขึ้น ภาพของความอ่อนแอหรือการถูกเอาเปรียบจึงลดน้อยลง

7) ค่านิยมในกระแสวัฒนธรรมและสินค้าจากต่างประเทศ

จากการร่วมกันรณรงค์ซื้อสินค้าไทยใช้ของไทย ที่มีการปลุกจิตสำนึกคนไทยอย่างต่อเนื่อง ทำให้ปัจจุบันสินค้าไทยเป็นที่ต้องการทั้งชาวไทยเองและชาวต่างประเทศ เช่น สินค้าสิ่งทอ เครื่องหนัง อาหารไทย เป็นต้น ตลอดจนรายงานการนำเข้าสินค้าต่างประเทศก็ลดลง แสดงให้เห็นว่าคนไทยเริ่มที่จะนิยมสินค้าที่ทำจากฝีมือคนไทยด้วยกันเอง

4.1.2 บริบทระดับท้องถิ่น

1) ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้านหนองเป็ดน้ำ

ชาวบ้านเล่ากันว่าเมื่อประมาณ 100 ปีก่อนมีนกเป็ดน้ำมาอาศัยและหากินอยู่ในบริเวณพื้นที่ของหมู่บ้านเป็นจำนวนมาก จึงเป็นที่มาของหมู่บ้านหนองเป็ดน้ำจนถึงทุกวันนี้ แต่ปัจจุบันนก

เปิดน้ำไม่มีให้เห็นแล้วอาจจะย้ายที่ทำกินใหม่เพราะชาวบ้าน ได้ถางป่าสร้างบ้านเรือนกันมากจึงทำให้คนเปิดน้ำไม่มีที่หากิน

ผู้ก่อตั้งหมู่บ้านเริ่มแรกไม่ปรากฏชัดเจนแต่ในหมู่บ้านจะมีศาลปู่ที่ชาวบ้านให้ความเคารพ นับถือคือศาลปู่สวัสดีมีชัย ใน 1 ปี จะมีการเล่นไหว้ 1 ครั้ง ซึ่งชาวบ้านเรียกกันว่า การเลี้ยงปู่ ชาวบ้านมีความเชื่อว่าการทำเช่นนี้จะนำมาซึ่งความอยู่เย็นเป็นสุขของตนเองและครอบครัว

2) สภาพปัจจุบัน

บ้านหนองเป็ดน้ำอยู่ห่างจากตัวอำเภอเมืองนครราชสีมาประมาณ 13 กิโลเมตร มีประชากรทั้งหมด 1,430 คน ชาย 648 คน หญิง 782 คน ประชากรเพิ่มขึ้นจากปีที่แล้ว 40 คน มีครัวเรือนทั้งสิ้น 309 ครัวเรือน เป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน 204 ครัวเรือน ปัจจุบันมีผู้กู้เงินกองทุน 138 คน พื้นที่ในหมู่บ้าน 1,750 ไร่ พื้นที่ทางการเกษตร 1,250 ไร่ เป็นพื้นที่นา 967 ไร่ อาชีพของประชากรในหมู่บ้านคือ เสริมสวຍ มอเตอร์ไซค์รับจ้าง รับเหมาก่อสร้าง ตัดเย็บเสื้อผ้า ทำตุ๊กตาใยสังเคราะห์ เกษตรกร และรับจ้างทั่วไป มีร้านค้า 13 ร้าน โรงเรียน 2 โรง โรงงานอุตสาหกรรม 1 โรงงาน คือ โรงงาน ไศศรัมิธราทิพย์

ในหมู่บ้านมีระบบสาธารณูปโภค คือ ไฟฟ้า น้ำประปา โทรศัพท์สาธารณะ ถนนคอนกรีต

ตารางที่ 4.2 จำนวนประชากรจำแนกตามลักษณะของประชากร

ลักษณะประชากร (อายุ)	จำนวน (คน)	เพศ	
		ชาย	หญิง
1 วัน – 3 ปี	22	10	12
3 ปี – 6	60	29	31
6 ปี – 12 ปี	169	83	86
12 ปี – 14 ปี	56	27	29
15 ปี – 18 ปี	79	38	41
18 ปี – 50 ปี	784	338	446
50 ปี – 60 ปี	125	57	68
60 ปี ขึ้นไป	135	66	69

3) เศรษฐกิจของหมู่บ้านหนองเป็ดน้ำ

ชาวบ้านมีอาชีพสามารถเลี้ยงตนเองและครอบครัวได้ รายได้เฉลี่ยต่อครอบครัวประมาณ 40,000 บาทต่อปี

ตารางที่ 4.3 แสดงจำนวนรายได้ของประชากรต่อปีต่อครอบครัว

รายได้ของประชากรต่อปี	จำนวนครัวเรือน
5,001 – 10,000	10
10,001 – 20,000	25
20,001 – 30,000	75
30,001 – 50,000	137
50,001 – 100,000	62

4) วัฒนธรรม

บ้านหนองเป็ดน้ำ มีวัดชื่อ วัดบ้านหนองเป็ดน้ำ มีพระจำวัดทั้งหมด 8 รูป ในหนึ่งปีจะมีการทำบุญในวันสำคัญทางศาสนา 7 ครั้ง คือ

เดือนมกราคม	ทำบุญ	วันขึ้นปีใหม่
เดือนเมษายน	ทำบุญ	วันสงกรานต์
เดือนกรกฎาคม	ทำบุญ	วันเข้าพรรษา
เดือนสิงหาคม	ทำบุญ	วันเฉลิมพระชนม์พรรษาสมเด็จพระนางเจ้า พระบรมราชินีนาถ
เดือนตุลาคม	ทำบุญ	วันออกพรรษา (ตักบาตรเทโว)
เดือนพฤศจิกายน	ทำบุญ	วันลอยกระทง
เดือนธันวาคม	ทำบุญ	วันเฉลิมพระชนม์พรรษาพระบาทสมเด็จพระ เจ้าอยู่หัว

5) โรงเรียนและการศึกษา

โรงเรียนบ้านหนองเป็ดน้ำ ก่อตั้งเมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม 2482 เปิดสอนระดับชั้นอนุบาลถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีพื้นที่ทั้งหมด 8 ไร่ 2 งาน 63 ตารางวา มีครูทั้งหมด 22 คน จบการศึกษาระดับปริญญาโท 2 คน ระดับปริญญาตรี 16 คน ต่ำกว่าระดับปริญญาตรี 4 คน ในระดับชั้นมัธยมศึกษา เปิดสอนเมื่อวันที่ 16 พฤษภาคม 2539 มีครูรับผิดชอบทั้งหมด 6 คน โรงเรียนบ้านหนองเป็ดน้ำมีนักเรียน 3 หมู่บ้านมาเรียนร่วมกัน คือ บ้านเคื่อ บ้านคอน และบ้านหนองเป็ดน้ำ

ตารางที่ 4.4 จำนวนนักเรียนในโรงเรียนระดับอนุบาล ประถมศึกษา และมัธยมศึกษา

ชั้น	จำนวนห้อง (ห้อง)	จำนวนนักเรียน (คน)
อนุบาล 1	1	37
อนุบาล 2	1	37
ประถมศึกษาปีที่ 1	2	36
ประถมศึกษาปีที่ 2	2	35
ประถมศึกษาปีที่ 3	2	44
ประถมศึกษาปีที่ 4	1	24
ประถมศึกษาปีที่ 5	2	47
ประถมศึกษาปีที่ 6	2	50
มัธยมศึกษาปีที่ 1	1	28
มัธยมศึกษาปีที่ 2	1	24
มัธยมศึกษาปีที่ 3	1	27

ประชาชนที่มีอายุตั้งแต่ 35 ปีขึ้นไปส่วนใหญ่จะจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จากโรงเรียนบ้านหนองเป็ดน้ำและในปัจจุบันเด็กที่จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีโอกาสได้เรียนต่อในระดับที่สูงขึ้น เพราะในปัจจุบันมีทุนการศึกษาให้กู้ยืมและที่สำคัญครอบครัวส่งเสริมให้บุตรหลานได้เรียนหนังสือ

6) แหล่งน้ำในหมู่บ้าน

ในหมู่บ้านมีแม่น้ำลำตะคลองไหลผ่าน เป็นแม่น้ำสายหลักที่ชาวบ้านใช้ทำการเกษตร น้ำมีให้ใช้ตลอดทั้งปี และน้ำที่ชาวบ้านใช้อุปโภคบริโภค คือ น้ำประปาและน้ำบาดาล

ตารางที่ 4.5 จำนวนแหล่งน้ำและการใช้น้ำจำแนกตามแหล่งน้ำ

แหล่งน้ำ	จำนวน	การใช้น้ำ	
		ตลอดปี	ไม่ตลอดปี
บ่อน้ำบาดาล	54		
- สาธารณะ	3	/	
- ส่วนตัว	51	/	
สระน้ำ	3	/	
คลองน้ำ	1	/	
ห้วย	1	/	

7) ผู้นำหมู่บ้าน

หลักการปกครองของหมู่บ้านจะยึดหลักประชาธิปไตย คือรับฟังเสียงข้างมาก หากเกิดปัญหาขัดแย้งกันในหมู่บ้านผู้นำหมู่บ้านจะเป็นผู้ตัดสิน โดยความยุติธรรม
ตารางที่ผู้นำหมู่บ้าน

ตารางที่ 4.6 แสดงรายชื่อผู้นำหมู่บ้าน

ลำดับที่	ชื่อ - สกุล	ตำแหน่ง
1	นายอุทัย บุญชื่น	ผู้ใหญ่บ้าน
2	นายแหวน ชัน โลกกรวด	ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน
3	นายทอง พัดใหม่	ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน
4	นายชัยรัตน์ โตเจริญ	สมาชิก อบต.
5	นางบุญช่วย ทัน โลกกรวด	สมาชิก อบต.

8) ภูมิปัญญาชาวบ้าน

ตารางที่ 4.7 แสดงภูมิปัญญาชาวบ้าน

ลำดับที่	ชื่อ - สกุล	อายุ	ความสามารถ/ชำนาญการ
1	นางบุปผา นามพุกชา	37	ตัดเย็บเสื้อผ้า
2	นายสุรเชษฐ์ สุกหัตถิ	43	ตุ๊กตาใบสังเคราะห์
3	นางทับทิม กิ่ง โลกกรวด	67	นวด, จับเส้นแผนโบราณ
4	นางล้อม สนธิมณีมาศ	67	ยากันตะพั้น (บาดทะยัก)
5	นายขวง เกตุ โลกกรวด	74	จักสาน
6	นายไพล่ เงิน โลกกรวด	70	มรรคทายก, เรียกขวัญนาคน
7	นายเลียม เขา โลกกรวด	70	จักสาน

4.2 ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม

4.2.1 ผลการประเมินหน่วยระบบ A

1) ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A พบว่า

ก. นโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง จากการสัมภาษณ์และเปิดเวทีชาวบ้านในหมู่บ้าน พบว่า เมื่อชาวบ้านไม่รู้และไม่เข้าใจในระเบียบต่าง ๆ ของกองทุนหรือนโยบายของรัฐบาลว่าเพราะอะไรจึงนำเงินล้านเข้ามาในหมู่บ้าน รู้แต่เพียง

ว่ารัฐบาลนำเงินมาให้กู้เพื่อช่วยเหลือผู้ที่เดือดร้อนไม่มีเงินจะประกอบอาชีพ ชาวบ้านตั้งความหวังว่าต้องได้เงินตามจำนวนที่ตนต้องการ แต่เมื่อขอกู้แล้วไม่ได้ตามที่หวังก็เกิดความขัดแย้งขึ้น ทำให้คณะกรรมการกองทุนลำบากใจในการอนุมัติเงินกู้ ทางคณะกรรมการและบัณฑิตกองทุนจึงต้องช่วยกันประชาสัมพันธ์และอธิบายให้ชาวบ้านได้ทราบว่าเงินที่ได้มาต้องนำมาจัดสรรให้ผู้ที่เดือดร้อนจริง ๆ ได้กูก่อน ในปัจจุบันชาวบ้านเข้าในระเบียบและวิธีการดำเนินงานของกองทุนมากขึ้น และต่างก็ถ้อยทีถ้อยอาศัยกันจากที่เคยขัดแย้งกันปัจจุบัน ไม่มีแล้ว

จ. เงิน 1 ล้านบาท ชาวบ้านส่วนใหญ่กู้เงินกองทุนเพื่อการพัฒนาอาชีพ เช่น ด้านการเกษตรและค้าขาย คณะกรรมการจะดูความสามารถในการประกอบอาชีพและความพร้อมของการชำระหนี้เงินกู้ว่ามีมากน้อยเพียงใด การอนุมัติเงินกู้สูงสุด 15,000 บาทและต่ำสุด 1,000 บาทในกรณีกู้ฉุกเฉิน

ค. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านหนองเป็ดน้ำเป็นผู้มีความรู้ความสามารถในการดำเนินงาน สามารถอธิบายกฎระเบียบต่าง ๆ ของกองทุนให้ชาวบ้านที่ไม่เข้าใจฟังได้ กรรมการบางคนเกิดความท้อแท้ในการทำงานเพราะถูกโจมตีจากชาวบ้านในเรื่องการอนุมัติเงินกู้ถ้าชำระทั้งความไม่ไว้วางใจกันและกัน

2) ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบ A พบว่า

ก. กระบวนการคัดเลือกผู้กู้ของกองทุนบ้านหนองเป็ดน้ำ จะพิจารณาจาก

- ผู้ที่สมัครเป็นสมาชิกก่อน
- ผู้ที่เสนอโครงการขอกู้ก่อน
- ผู้ที่เดือดร้อน

ข. กระบวนการทำบัญชีของกองทุนบ้านหนองเป็ดน้ำ พบว่าเหรียญกษาปณ์เป็นผู้มีความรู้จบปริญญาตรีและเลขทำงานด้านบัญชีมากกว่า 5 ปี จะทำงานเกี่ยวกับเอกสารด้านบัญชีเพียงคนเดียวทำให้ไม่มีการกระจายงาน เมื่อถึงเวลาประชุมหรือมีกรรมการตรวจสอบถ้าเหรียญกษาปณ์ไม่สามารถร่วมประชุมได้จะเกิดปัญหาตอบข้อซักถามไม่ได้

ค. การจัดทำระเบียบกองทุนบ้านหนองเป็ดน้ำพบว่าคณะกรรมการ 14 คนเป็นผู้ร่วมกันร่างระเบียบข้อบังคับของกองทุนขึ้น เมื่อร่างเสร็จสิ้นแล้วจึงทำการประชาสัมพันธ์ชาวบ้านเพื่ออ่านร่างระเบียบให้ชาวบ้านได้รับทราบ หากชาวบ้านไม่เห็นด้วยก็สามารถยกมือแล้วเสนอความคิดเห็นในข้อที่ไม่เห็นด้วย ถ้าข้อเสนอนั้นที่ประชุมเห็นชอบด้วยก็จะทำการแก้ไขระเบียบนั้นให้ถูกต้อง

ง. การรับชำระหนี้ของกองทุนบ้านหนองเป็ดน้ำ พบว่าทางคณะกรรมการกองทุนจะอำนวยความสะดวกให้กับสมาชิกโดยให้สมาชิกมาชำระหนี้กับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านในวันที่ 5 ของทุกเดือน ณ ที่ทำการกองทุนหมู่บ้านหากสมาชิกคนใดไม่มาชำระหนี้ตามที่กำหนดไว้จะมีบทลงโทษทางสังคมคือ การประกาศชื่อออกเสียงตามสายของหมู่บ้านและตัดสิทธิ์การกู้ครั้งต่อไป

3) ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ A แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้

ก. ผลโดยตรง พบว่า สมาชิกผู้กู้เงินจากกองทุนนำเงินไปดำเนินการตามที่ได้ตั้งเป้าหมายไว้ เช่นต่อเติมร้านค้าของคนให้ใหญ่ขึ้นและสามารถก่อให้เกิดรายได้และสามารถชำระคืนเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยให้กับกองทุนทำให้กองทุนมีดอกผลและเจริญเติบโตขึ้น

ข. ผลกระทบโดยตรง พบว่า สมาชิกผู้กู้เงินจากกองทุนนำเงินไปประกอบอาชีพและปลดเปลื้องภาระหนี้สินของคน ทำให้เพิ่มศักยภาพในการประกอบอาชีพและสร้างฐานะทางการเงินให้เข้มแข็งขึ้นกว่าเดิม

ค. ผลกระทบโดยอ้อม พบว่า วิถีชีวิตของประชาชนในหมู่บ้านหนองเป็ดน้ำเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีทั้งในด้านเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งก่อให้เกิดความสงบสุขในหมู่บ้าน

4.2.2 ผลการประเมินหน่วยระบบ B

1) ผลการประเมินบริบทเฉพาะตัวของหน่วยระบบ B พบว่า

ก. ประสิทธิภาพในการดำเนินการของผู้ ผู้กู้จะนำเงินไปทำการเกษตร ได้แก่ ทำนา ทำสวน ปลูกผักครัว เลี้ยงไก่ เป็นต้น และค้าขาย ได้แก่ อาหาร ร้านขายของชำทั่วไป ผักผลไม้ เป็นต้น ผู้กู้มีประสบการณ์ในการดำเนินงานเพราะทำมานานแล้ว แต่จะขาดในเรื่องของทุนทรัพย์ในการขยายกิจการหรือต่อเติมร้านใหม่

ข. หนี้สินของครอบครัวผู้กู้ ประชาชนในหมู่บ้าน 85% เป็นหนี้ธนาคาร ธ.ก.ส และประมาณ 10% เป็นหนี้นายทุนซึ่งต้องเสียดอกเบี้ยสูงมาก

ค. รายได้ของครอบครัว รายได้เฉลี่ยของประชากรในหมู่บ้านหนองเป็ดน้ำประมาณ 40,000 – 50,000 บาทต่อปีต่อคน ส่วนใหญ่หัวหน้าครอบครัวจะเป็นผู้ทำงานเพียงคนเดียว ส่วนแม่บ้านมีหน้าที่ดูแลบ้านและเลี้ยงลูก ทำให้หัวหน้าครอบครัวต้องแบกภาระเรื่องค่าใช้จ่ายคนเดียวและเมื่อรายได้น้อยกว่าค่าใช้จ่ายแล้วทำให้ต้องหยิบยืมจากเพื่อนบ้านหรือนายทุนซึ่งต้องเสียดอกเบี้ยในอัตราที่สูง

2) ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ B พบว่า

ก. จำนวนเงินที่ได้รับอนุมัติ พบว่าบางครั้งผู้กู้ได้รับอนุมัติเงินเป็นจำนวนเงินที่น้อยทำให้ไม่สามารถดำเนินงานได้ตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ได้ เช่น ขอกู้จำนวน 15,000 บาท เพื่อทำอุ้งซ่อมรถแต่ได้รับการอนุมัติเพียง 10,000 บาททำให้ไม่พอสำหรับการก่อสร้างและซื้ออุปกรณ์ต่าง ๆ เข้าร้านทำให้ผู้กู้นำเงินไปใช้อย่างอื่นเช่น ซื้อ โทรศัพท์มือถือ เล่นหวยได้ดินเป็นต้น

ข. ความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพ พบว่าผู้กู้มีความรู้ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในเรื่องของการประกอบอาชีพแล้วผู้กู้ต่างก็มีความชำนาญเพราะทำมานานแล้ว

3) ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบ B พบว่า

ก. การใช้จ่ายเงินของผู้กู้ พบว่าเมื่อได้เงินมาแล้วบางรายนำมาต่อเติมร้านของตนให้ใหญ่ขึ้นเพื่อจะได้มีเนื้อที่ในการวางสินค้ามากขึ้น หรือบางรายที่ทำงานก็ซื้อเครื่องจักรเพื่อประหยัดในเรื่องของค่าใช้จ่ายในการเช่าและมีประชากรประมาณ 25% ฅ ใช้จ่ายเงินผิดวัตถุประสงค์ เช่น เล่นหวยได้ดิน กินเหล้า เล่นการพนัน

ข. การทำบัญชีใช้จ่ายเงิน พบว่าผู้กู้มีการวางแผนการใช้จ่ายเงินไว้ล่วงหน้าและมีการทำตารางบัญชีรายรับรายจ่ายในแต่ละเดือนเพื่อป้องกันการใช้จ่ายเงินผิดวัตถุประสงค์

4) ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ B พบว่า

ก. ผลโดยตรง คือ ผู้กู้มีรายได้เป็นตัวเงินที่สามารถเลี้ยงตนเองและครอบครัวได้

ข. ผลกระทบโดยตรง คือ ผู้กู้ได้ขยายกิจการของตนเองให้ใหญ่ขึ้น ทำให้การดำเนินงานเป็นไปด้วยดี

ค. ผลกระทบโดยอ้อม คือ ผู้กู้มีศักยภาพและมีความเข้มแข็งในการดำเนินกิจการ สามารถพึ่งพาตนเองได้และการกลับคืนถิ่นของประชาชนในหมู่บ้าน

4.3 ผลการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้

จากการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้เงินกองทุนหมู่บ้านหนองเป็ดน้ำ สรุปได้ดังนี้

1) อาชีพทำการเกษตร ปัจจัยนำเข้าที่ดีได้แก่ การเลือกพันธุ์พืชที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่และความต้อง การของตลาดมาปลูก โดยการอาศัยประสบการณ์ที่สะสมมา รวมถึงการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาช่วยเพื่อเพิ่มปริมาณการปลูกพืชให้มากขึ้น

2) อาชีพเลี้ยงไก่ ปัจจัยนำเข้าที่ดีได้แก่ การเลี้ยงไก่ โดยการใช้ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ให้เป็นประโยชน์ ผู้เลี้ยงจะต้องปล่อยให้ไก่หากินเองในบางครั้ง

3) อาชีพค้าขาย (ของชำทั่วไป) ปัจจัยนำเข้าที่ดีได้แก่ การเลือกทำเลที่ตั้งที่เป็นศูนย์กลางแหล่งชุมชนจะทำให้ได้เปรียบคู่แข่ง การมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี การให้บริการที่ดี ก็เป็นปัจจัยที่ช่วยเสริมสร้างให้ลูกค้ากลับมาใช้บริการอีก

4.4 ผลอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นจากโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

1) ผลที่เกิดจากระบวนการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้าน คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านร่วมมือกันบริหารจัดการกองทุนโดยจัดสรรเงินให้สมาชิกกู้ เมื่อถึงระยะเวลาชำระหนี้สมาชิกที่กู้เงินสามารถนำเงินมาชำระคืนกองทุนได้ ภายมหมู่บ้านมีการสร้างรายได้จากเม็ดเงินที่กู้ยืมจากกองทุน

2) การพัฒนาด้านความคิดริเริ่ม พบว่าในการประกอบอาชีพทำตุ๊กตาโขนสังเคราะห์เมื่อก่อนจะเป็นแค่ตุ๊กตารูปคน ต่อมาได้พัฒนาและสามารถดัดแปลงรูปแบบการผลิตได้มากกว่าเดิม เช่น รูปสัตว์และรูปผลไม้ชนิดต่าง ๆ

3) ผลที่เกิดจากการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ

- การบริหารจัดการกองทุนของคณะกรรมการกองทุนเป็นไปอย่างมีระบบ ไม่ว่าจะด้านการปฏิบัติงานหรือด้านเอกสาร ทำให้การทำงานเป็นไปได้ง่ายและรวดเร็ว

- การให้สมาชิกกองทุนกู้เงินเพื่อไปพัฒนาอาชีพ ทำให้เกิดรายได้เข้าสู่ครอบครัว สมาชิกมีชีวิตที่ดีขึ้น ลดปัญหาการกู้เงินนอกระบบ

- การติดตามการใช้เงินของผู้กู้เงินกองทุนให้ตรงตามวัตถุประสงค์ ประเมินผลความสามารถในการชำระเงินคืน ทำให้ผู้กู้สามารถนำเงินมาชำระคืนกองทุนได้ตามกำหนด

- คณะกรรมการมีการประชุมกลุ่มสมาชิกอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้สมาชิกและคณะกรรมการรับทราบถึงปัญหาที่เกิดขึ้นและร่วมกันหาวิธีแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างทันที่

4.5 สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

4.5.1 การบรรลุเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านหนองเป็ดน้ำ

1) ก่อนที่จะมีการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านขึ้น ในหมู่บ้านมีการรวมกลุ่มจัดตั้งกองทุนคือ กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มเกษตรกรชาวนา กลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.) และเมื่อจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านขึ้นก็มีกลุ่มสัจจะเกิดขึ้นอีก 1 กลุ่ม เพื่อรับฝากเงินออกให้กับสมาชิก

2) ความเข้าใจของชาวบ้านเกี่ยวกับกองทุน ชาวบ้านเข้าใจระเบียบข้อบังคับของกองทุนและมีทัศนคติที่ดีต่อกองทุน คือ

- เกิดการรวมกลุ่มของคนในหมู่บ้าน เพื่อช่วยกันบริหารงานกองทุน
- สร้างความสามัคคีกลมเกลียวของคนในหมู่บ้าน
- สร้างงาน สร้างรายได้ให้คนในหมู่บ้าน
- มีเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้าน
- ยกระดับเศรษฐกิจในหมู่บ้านให้ดีขึ้น
- ปัญหาเล็กน้อย ไม่น้อยไม่มีเพราะทุกคนมีงานทำ
- กองทุนหมู่บ้านทำให้ประชาชนรู้จักการเก็บออม

3) วัตถุประสงค์ของกองทุน คือ เพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ให้กับประชาชนในหมู่บ้าน

4) แนวโน้มความเข้มแข็งและอยู่รอดของกองทุน ชาวบ้านให้ความสนใจและสมัครเป็นสมาชิกกองทุนเป็นจำนวนมาก การบริหารจัดการเงินกองทุนเป็นไปด้วยดี ปัญหาการคอร์รัปชันหรือความไม่โปร่งใสของกรรมการกองทุนยังไม่มีให้เห็น เพราะจะมีฝ่ายตรวจสอบภายในคอยตรวจสอบการดำเนินงานคณะกรรมการเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายต่างๆ และคณะกรรมการกองทุนชุดนี้เป็นผู้มีความรู้ความสามารถ มีประสบการณ์การทำงาน เช่น ற்றுணிக ของกองทุนจบปริญญาตรี และเลขทำงานด้านบัญชีมากกว่า 5 ปี ฉะนั้นเรื่องการทำบัญชีของกองทุนจะไม่มีปัญหา ความสามารถในการชำระหนี้ของสมาชิก สามารถชำระเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยเงินกู้ตรงตามวันเวลาที่กำหนด

สำหรับสมาชิกที่ไม่สามารถชำระคืนเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยได้ทันเวลา เท่าที่ผู้วิจัยได้ติดตามตรวจสอบแล้วประเมินว่าสมาชิคนำเงินไปใช้ผิดวัตถุประสงค์ เช่น ซื้อโทรศัพท์มือถือ ซื้อรถมอเตอร์ไซด์ และทำการเสี่ยงดวงจากหวยใต้ดิน และเมื่อครบกำหนดชำระหนี้สมาชิกกลุ่มนี้ก็ไม่มีกำลังจะชำระหนี้กองทุนได้ สมาชิกกลุ่มนี้ก็จะไปกู้เงินนอกระบบที่มีดอกเบี้ยสูง มาชำระหนี้กับกองทุนก่อนเพื่อรักษาเครดิตสำหรับการกู้ครั้งต่อไป

โครงการที่สมาชิกเสนอขอกู้ส่วนใหญ่จะนำไปดำเนินการทางด้านการเกษตร เช่น ทำนา ปลูกผัก เลี้ยงไก่ เลี้ยงปลา และนำไปค้าขาย เช่น อาหาร ผักผลไม้ ร้านของชำทั่วไปจำนวนเงินที่สมาชิกกู้ยืมในช่วง 1,000 - 15,000 บาท เพราะคณะกรรมการเห็นว่าถ้าปล่อยให้กู้ในจำนวนที่สูงแล้วสมาชิกจะได้รับการอนุมัติเงินกู้ไม่ครบทุกราย ในการอนุมัติการกู้แต่ละครั้งกรรมการจะดูว่าสมาชิกแต่ละ มีกำลังชำระหนี้มากน้อยเพียงใด และถ้าสมาชิกรายใดไม่ชำระหนี้กับกองทุนก็จะถูกตัดสิทธิ์การกู้ครั้งต่อไป และจะมีบทลงโทษทางสังคมคือ สมาชิกผู้นั้นจะถูกประกาศชื่อออกเสียงตามสายของหมู่บ้าน ซึ่งในกรณีนี้สมาชิกจะกลัวกันมาก เพราะในหมู่บ้านรู้จักกันหมด และถ้าไม่ชำระหนี้คือกองทุน ก็จะถูกผู้ค้าประกัน 2 คน เล่นงานเอา ฉะนั้นกองทุนหมู่บ้านหนองเป็ดน้ำ จึง

ไม่น่าเป็นห่วง และเมื่อครบกำหนด 1 ปี กองทุนก็จะได้เงิน 1 ล้านบาทคืนพร้อมดอกเบี้ยอีก 90,000 บาท

5) ขอเงินปัจจุบันของกองทุน ปัจจุบันเงินล้านปล่อยกู้หมดแล้ว

4.5.2 ระบบบริหารงานกองทุน

1) คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านมีทั้งสิ้น 14 คน ชาย 8 คน หญิง 6 คน มีการคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านตามระเบียบข้อบังคับที่ทางกองทุนกำหนด โดยการเสนอชื่อผู้ที่เห็นว่าเหมาะสมฝ่ายละครึ่ง คือชาย 8 คน หญิง 7 คน จากนั้นให้ชาวบ้านยกมือสนับสนุนผู้ที่ถูกเสนอชื่อ ใครมีคะแนนมากได้เป็นกรรมการ

2) ระเบียบการบริหารกองทุน จะกำหนดวันประชุมของกรรมการกองทุนทุกวันที่ 5 ของเดือนซึ่งตรงกับวันที่มีการรับชำระหนี้ เพื่อรับฟังปัญหาที่เกิดขึ้นกับสมาชิกหรือตัวกรรมการเอง

3) การดำเนินงานของกองทุน ผู้ที่ต้องการสมัครเป็นสมาชิกหรือฝากเงินก็จะสามารถสมัครและฝากเงินได้ทุกวัน ณ ที่ทำการกองทุนหมู่บ้าน โดยที่จะได้รับดอกเบี้ยเงินฝากร้อยละ 2 บาทต่อปี แต่ส่วนใหญ่สมาชิกจะฝากเงินในวันที่ 5 ของทุกเดือนเพราะสะดวกและได้พบคณะกรรมการทุกคน

4) การตัดสินใจเงินกู้ ผู้ที่เสนอโครงการขอกู้ก่อนจะได้รับการพิจารณาเป็นอันดับแรก โดยต้องเสียดอกเบี้ยเงินกู้ร้อยละ 9 บาทต่อปี ส่วนใหญ่ผู้กู้จะพอใจกับเงินที่ได้รับอนุมัติ จะมีเพียง 2 – 3 รายที่ไม่พอใจกับเงินที่ได้รับอนุมัติ เมื่อเป็นเช่นนี้ก็เกิดการขัดแย้งและกล่าวหาว่าคณะกรรมการชุดนี้คอร์รัปชัน

5) การจัดสรรผลประโยชน์ หากการดำเนินงานของกองทุนมีกำไร คณะกรรมการกองทุนจะนำกำไรมาจัดสรร ดังนี้

- เงินปันผลค่าหุ้นร้อยละ 3%
- เงินประกันความเสี่ยงร้อยละ 5%
- เงินเฉลี่ยคืนให้แก่ผู้กู้ร้อยละ 2%
- เงินตอบแทนแก่คณะกรรมการกองทุนร้อยละ 15%
- ทุนการศึกษาและการพัฒนาอาชีพของประชาชนในหมู่บ้านร้อยละ 10%
- ทุนเพื่อสมทบกองทุนร้อยละ 45%
- ทุนเพื่อจัดสวัสดิการให้แก่สมาชิกร้อยละ 5%
- ทุนเพื่อสาธารณประโยชน์ของหมู่บ้านร้อยละ 5%

- อื่น ๆ ตามที่คณะกรรมการกองทุนเห็นสมควร 5%

4.5.3 การมีการเรียนรู้เพื่อการพึ่งตนเอง

ชาวบ้านนำหลักการเศรษฐกิจแบบพอเพียงมาประยุกต์ใช้กับการดำเนินงานของกองทุน คือ ยึดหลักความพอเพียงมีน้อยใช้น้อย ไม่ขวนขวายหาหนี้ใส่ตัวและประชาชนในหมู่บ้านยังนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาปรับใช้ในการดำรงชีพด้วย เช่นการจัดสานกระบุงขาย เพื่อเป็นรายได้เสริมของครอบครัว

4.5.4 การสร้างภูมิคุ้มกันทางด้านเศรษฐกิจและสังคม

1) การกระตุ้นให้มีภูมิคุ้มกันโดยรวม คือ กระตุ้นและสร้างจิตสำนึกให้ผู้กู้ทราบว่าเงิน 1 ล้านบาทได้มาเป็นเงินของทุกคนในหมู่บ้านและทุกคนต้องช่วยกันบริหารจัดการเงินให้เกิดดอกผลและเมื่อกู้เงินไปแล้วต้องช่วยกันชำระคืนด้วย

2) ภูมิคุ้มกันระดับกิจการของผู้กู้แต่ละราย ผู้กู้เมื่อกู้เงินไปแล้วสามารถดำเนินงานของตนเองได้โดยการขยายร้านให้ใหญ่หรือซื้อของเข้าร้านให้มากขึ้น โดยที่ไม่ได้หนีบืมจากแหล่งเงินกู้ที่มีดอกเบี้ยสูง

4.5.5 การมีศักยภาพด้านบริบท

1) สภาพป่า ปัจจุบันไม่มีแล้วแต่ชาวบ้านจะช่วยกันปลูกในบริเวณบ้านและทางเดินสาธารณะในวันสำคัญต่าง ๆ เช่น วันพ่อ วันแม่ เป็นต้น พื้นที่ป่าสาธารณะประมาณ 15 ไร่

2) สภาพดิน ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ทำนา เป็นดินร่วนปนทรายเหมาะแก่การเพาะปลูก

3) อาชีพครั้งแรก คือ ทำนา เฝ้าถ่าน รับจ้างทั่วไป

4) ถนนเริ่มแรกในหมู่บ้านเป็นถนนดินธรรมดา ยาว 2,000 เมตร เป็นถนนลูกรังเมื่อ พ.ศ. 2531 เป็นถนนลาดยางเมื่อ พ.ศ. 2538 ยาว 450 เมตร ในปัจจุบันเป็นถนนลาดยางและถนนคอนกรีต รวมความยาวของถนนในหมู่บ้าน 3,350 เมตร

5) ไฟฟ้าเข้าสู่หมู่บ้านหนองเป็ดน้ำ เมื่อ พ.ศ. 2517

6) ประปาเข้าสู่หมู่บ้านเมื่อ พ.ศ. 2537

7) อาชีพที่เกิดขึ้นใหม่ คือ เย็บตุ๊กตาไซสังเคราะห์ เสริมสวย มอเตอร์ไซค์รับจ้าง อู่ซ่อมรถ คัดเย็บเสื้อผ้า

8) ภาษาที่ใช้ในหมู่บ้านหนองเป็ดน้ำคือ ภาษากลางและภาษาท้องถิ่น (ภาษาโคราช)

4.6.6 ปัจจัยด้านบวกและด้านลบที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุวัตถุประสงค์ของกองทุน

1) ปัจจัยด้านบวก

- การมีส่วนร่วมของประชาชนในหมู่บ้านในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้าน
- ความเข้าใจกฎระเบียบของกองทุน
- มีจิตใต้สำนึกที่จะร่วมกันพัฒนาหมู่บ้านให้เจริญ

2) ปัจจัยด้านลบ

- ประชาชนไม่สนใจเข้าร่วมโครงการกองทุนหมู่บ้าน
- ผู้ที่ไม่ยอมส่งเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยคืนกองทุน
- เกิดความขัดแย้งขึ้นในหมู่บ้าน
- คณะกรรมการไม่ปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมาย

4.5.7 การเกิดองค์กรเครือข่ายการเรียนรู้

พบว่าในตำบลโคกกรวดมีการจัดตั้งองค์กรเครือข่ายกองทุนหมู่บ้านขึ้น เพื่อเป็นศูนย์กลางในการพบปะและแลกเปลี่ยนแนวความคิดในการบริหารจัดการเงินกองทุนให้เจริญ ซึ่งทำให้เกิดความสามัคคีป้องกันในระดับหมู่บ้านรวมทั้งในระดับตำบลด้วย ซึ่งการร่วมมือกันพัฒนาตำบลก่อให้เกิดการจัดตั้งหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ คือ ไม้ดอกไม้ประดับ ซึ่งในทุก ๆ ปีจะมีการจัดงานประจำปีขึ้นในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ ยังผลให้ประชาชนทั่วไปรู้จักตำบลโคกกรวดมากขึ้น

4.5.8 ความเข้มแข็งของหมู่บ้านหนองเป็ดน้ำ

1) ความเข้มแข็งของชุมชนตามที่กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติกำหนด

- มีความสามัคคี
- มีความซื่อสัตย์
- ยกย่องคนทำความดี
- มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน
- มีโอกาสหาความรู้เพิ่มเติม
- มีอาชีพสามารถเลี้ยงครอบครัวได้
- ครอบครัวในชุมชนมีความอบอุ่น
- มีการรวมตัวตั้งกลุ่มองค์กร
- มีการประชุมรับฟังความคิดเห็นของสมาชิก
- มีการช่วยเหลือสตรี เด็ก และกลุ่มผู้ด้อยโอกาส
- มีผู้นำที่มีคุณธรรมและยุติธรรม
- การมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น

2) ความเข้มแข็งของชุมชนตามทัศนะของประชาชนในหมู่บ้าน

เกิดความขัดแย้งขึ้น

- ชาวบ้านมีความสามัคคีกันปานกลาง เพราะบางครั้งในการประชุมจะ

ขโมยกันเกิดขึ้น

- ชาวบ้านมีความซื่อสัตย์ปานกลางเพราะในหมู่บ้านจะไม่ค่อยมีการลัก

จากคนในหมู่บ้าน

- ชาวบ้านจะยกย่องคนทำความดี ผู้ที่ทำดีจะได้รับการเคารพและนับถือ

อยู่ในคุ่มเดียวกัน

- ชาวบ้านจะช่วยเหลือซึ่งกันและกันหากเกิดปัญหาขึ้น โดยเฉพาะที่อาศัย

อ่าน การศึกษาในระดับ กศน.

- ชาวบ้านจะศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ เช่น การมีหนังสือพิมพ์

- ชาวบ้านมีอาชีพที่สุจริตสามารถเลี้ยงตนเองและครอบครัวได้

- ชาวบ้านในหมู่บ้านมีครอบครัวที่อบอุ่น

ออมทรัพย์ กลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.) หลังจากที่ได้จัดตั้งกองทุนหมู่บ้านขึ้นมีการจัดตั้ง
กลุ่มอีกหนึ่งกลุ่ม คือ กลุ่มสัจจะ

- มีการจัดตั้งกลุ่มต่าง ๆ ขึ้นในหมู่บ้าน ได้แก่ กลุ่มเกษตรชาวนา กลุ่ม

ประชุมทั้งในระดับหมู่บ้านและตำบล

- ชาวบ้านรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นและกล้าแสดงความคิดเห็นในการ

แจกผ้าห่มให้คนชราในฤดูหนาว หรือ การเลี้ยงอาหารกลางวันให้กับเด็กในวันเด็กและวันแข่งกีฬา

- ผู้นำของหมู่บ้านเป็นผู้มีคุณธรรมและตัดสินใจปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างยุติ

ธรรม

- ชาวบ้านจะร่วมกันแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในหมู่บ้าน ได้แก่ ปัญหา

ยาเสพติด

บทที่ 5

สรุป อภิปรายและข้อเสนอแนะ

5.1 สรุป

จากการติดตามผลการประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้านหนองเป็ดน้ำสรุปได้ดังต่อไปนี้

5.1.1 วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

1. เพื่อทราบถึงปัญหาที่เกิดขึ้น ในการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านหนองเป็ดน้ำ
2. เพื่อทราบผลการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านหนองเป็ดน้ำว่าบรรลุเป้าหมายมากน้อยเพียงใด
3. เพื่อทราบถึงศักยภาพและความเข้มแข็งของหมู่บ้านหนองเป็ดน้ำ

5.1.2 วิธีดำเนินการ

1. ศึกษาและทำความเข้าใจกฎระเบียบของกองทุนหมู่บ้านหนองเป็ดน้ำ
2. ศึกษาบริบทและสภาพการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านหนองเป็ดน้ำ
3. เก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ

ก. แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ เป็นแหล่งข้อมูลที่สามารถเก็บข้อมูลได้โดยตรงจากกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้าน กรรมการหมู่บ้าน คณะกรรมการกองทุน เกษตรตำบล เจ้าหน้าที่สถานีอนามัย

ข. แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ เป็นแหล่งข้อมูลที่ผู้วิจัยค้นคว้าจากแหล่งข้อมูลที่มีผู้เก็บรวบรวมและสรุปไว้แล้ว ได้แก่ แหล่งข้อมูลมือสอง เช่น สิ่งจำเป็นขั้นพื้นฐาน (จปฐ), คชช 2 ค, แผนพัฒนาหมู่บ้าน 5 ปี

ค. สรุปอภิปรายผลในชุดสารนิพนธ์

5.1.3 ผลการดำเนินการ

1. ผลการประเมินหน่วยระบบ A

ชาวบ้านให้ความสนใจและสมัครเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้านเป็นจำนวนมากเพราะชาวบ้านเห็นความสำคัญของการรวมกลุ่มกันทำงานเพื่อพัฒนาหมู่บ้านให้เจริญ ด้านการบริหารจัดการเงินกองทุนเป็นไปด้วยดีปัญหาอุปสรรคหรือความไม่โปร่งใสในการดำเนินงานของกองทุนยังไม่มีให้เห็นในการดำเนินงานจะมีฝ่ายตรวจสอบภายในคอยตรวจสอบการทำงานของคณะกรรมการกองทุนเกี่ยวกับบัญชีและค่าใช้จ่ายต่าง ๆ และคณะกรรมการกองทุนชุดนี้เป็นผู้มีความรู้และมีประสบการณ์

การณ์ในการทำงาน เช่น เหน็ดเหนื่อยกับปรัชญาตรีด้านบัญชี เคยทำงานด้านบัญชีมากกว่า 5 ปีจะนั้น เรื่องการทำบัญชีของกองทุนจะไม่มีปัญหา

การอนุมัติเงินกู้ของคณะกรรมการกองทุนอยู่ในช่วง 5,000– 15,000บาท โดยเสียดอกเบี้ยเงินกู้อยู่ละ 9 บาทต่อปี ความสามารถในการชำระหนี้ของสมาชิกสามารถชำระคืนเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยเงินกู้ตรงตามวันเวลาที่กำหนดจะมีเพียง 6 รายที่ไม่สามารถชำระคืนเงินเพราะนำเงินไปใช้จ่ายผิดวัตถุประสงค์

2. ผลการประเมินหน่วยระบบB

สมาชิกผู้กู้สามารถนำเงินที่นำไปดำเนินกิจกรรมตามเป้าหมายที่วางไว้ เช่น ด้านค้าขายก็นำไปต่อเติมร้านค้าของตนให้ใหญ่ขึ้นหรือซื้อของมาขายในร้านเพิ่มมากขึ้นกว่าเดิม และเมื่อครบกำหนดชำระคืนเงินกู้ผู้กู้สามารถชำระหนี้ตรงตามวันเวลาที่กำหนด

5.2 อภิปรายผล

5.2.1 การบรรลุวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านหนองเป็ดน้ำ

1. กองทุนหมู่บ้านหนองเป็ดน้ำเกิดจากความร่วมมือของคนในหมู่บ้านและมีแนวโน้มที่คนในหมู่บ้านจะมีส่วนร่วมมากขึ้น
2. กองทุนหมู่บ้านหนองเป็ดน้ำจัดโครงสร้างองค์กรอย่างชัดเจนมีการตั้งคณะกรรมการบริหารกองทุนและมีการแบ่งหน้าที่การทำงานอย่างชัดเจนและถูกต้อง
3. กองทุนหมู่บ้านหนองเป็ดน้ำเปิดโอกาสให้คนในหมู่บ้านมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอแต่ยังไม่ถึงขั้นพึ่งตนเองได้ทั้งหมด ยังต้องอาศัยความร่วมมือจากชุมชนภายนอกอยู่
4. ประชาชนในหมู่บ้านหนองเป็ดน้ำ มีการรวมตัวเป็นกลุ่มในการประกอบอาชีพทำนา และมีแนวโน้มการจัดตั้งสหกรณ์ในหมู่บ้านได้
5. ประชาชนในหมู่บ้านหนองเป็ดน้ำ มีความซื่อสัตย์ ร่วมมือร่วมใจ มีความสามัคคี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ช่วยเหลือพึ่งพารองรับกันและกัน

5.2.2 ปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลด้านบวกและด้านลบ

1. ปัจจัยด้านบวก
 - ประสบการณ์ของคนในหมู่บ้านที่พบความล้มเหลวในการประกอบอาชีพ ทำให้มีการเรียนรู้และรวมตัวกันเป็นกลุ่มในการประกอบอาชีพเพื่อไม่ให้เกิดปัญหาซ้ำซาก
 - ความสามัคคีของประชาชนในหมู่บ้าน
2. ปัจจัยด้านลบ

- ประชาชนในหมู่บ้านยังเป็นหนี้ธนาคารและนายทุนซึ่งมีดอกเบี้ยสูง ทำให้ขาดเงินหมุนเวียนเพราะต้องชำระหนี้และไม่สามารถนำเงินไปประกอบอาชีพให้เงินงอกเงยได้ในเวลาอันสั้น

- ความไม่ไว้วางใจของประชาชน ในหมู่บ้านที่มีต่อคณะกรรมการการกองทุนหมู่บ้านผู้ที่ไม่ยอมชำระหนี้คืนกองทุนทำให้กองทุนหมู่บ้านไม่เติบโต

5.2.3 ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชนพื้นที่เป้าหมาย

1. ประชาชนในหมู่บ้านรู้หน้าที่ของตนเอง
2. กระบวนการสื่อสารหรือสื่อความเข้าใจแบบไม่เป็นทางการที่มีประสิทธิผล
3. การอยู่ร่วมกันของประชาชนในหมู่บ้านอยู่อย่างสงบ
4. ประชาชนในหมู่บ้านมีการพึ่งพาอาศัยกันในระบบเครือญาติ

5.2.4 ผลโดยตรงและผลกระทบต่างๆ

1. ผลโดยตรงสมาชิกที่กู้เงินไปสามารถนำเงินไปดำเนินการตามเป้าหมายก่อให้เกิดรายได้และสามารถชำระหนี้คืนเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยให้กับกองทุนได้ทำให้กองทุนเติบโตขึ้น

2. ผลกระทบโดยตรง สมาชิกผู้กู้เงินไปดำเนินโครงการสามารถปลดเปลื้องภาระหนี้สินได้และเพิ่มศักยภาพในการประกอบอาชีพและสร้างฐานะทางเศรษฐกิจให้เข้มแข็งกว่าแก่ก่อน

3. ผลกระทบโดยอ้อม วิถีชีวิตคนในหมู่บ้านเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นก่อให้เกิดความสงบสุขในหมู่บ้าน

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.3.1 ข้อเสนอแนะการปรับปรุงแก้ไขระเบียบข้อบังคับกองทุนหมู่บ้านหนองเป็ดน้ำ

1. คณะกรรมการควรมีระยะเวลาในการดำเนินการมากกว่านี้ เนื่องจากเมื่อหมดวาระทางคณะกรรมการชุดใหม่จะดำเนินงานได้ไม่ต่อเนื่อง
2. ระเบียบเกี่ยวกับหลักประกันเงินกู้ควรมีหลักทรัพย์มาเป็นหลักประกันในการขอกู้ด้วย

5.3.2 ข้อเสนอแนะการบริหารจัดการกองทุน

1. ควรมีการตรวจสอบการทำงานของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านเป็นระยะๆ โดยให้เจ้าหน้าที่ของรัฐเข้ามาตรวจสอบ

2. ในการบริหารงานควรมีการตรวจสอบการทำงานอย่างจริงจังและเคร่งครัด ว่าผู้
กู้เงินไปใช้ตรงตามวัตถุประสงค์มากน้อยเพียงใด

5.3.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการค้นคว้าวิจัยต่อไป

1. ในการทำวิจัยครั้งนี้มีเวลาทำเพียง 10 เดือนทำให้การเก็บรวบรวมข้อมูลทำได้ไม่เต็มที่ หากมีเวลาในการค้นคว้ามากกว่านี้จะได้ข้อมูลเพิ่มเติม และข้อมูลที่ได้จะมีประสิทธิภาพมากขึ้น

บรรณานุกรม

- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, สำนักงาน. 2544. คู่มือการดำเนินงานสำหรับคณะกรรมการสนับสนุนและติดตามการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านระดับจังหวัดและอำเภอเพื่อเตรียมการจัดตั้งและดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง.
- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, สำนักงาน. 2544. คู่มือสำหรับประชาชนเพื่อเตรียมการจัดตั้งและดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว.
- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, สำนักงาน. 2544. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วย คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2544 ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2544. กรุงเทพฯ: บริษัทสหพัฒนาการพิมพ์ จำกัด.
- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านหนองเป็ดน้ำ.2544. ระเบียบข้อบังคับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านหนองเป็ดน้ำ. นครราชสีมา.
- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านหนองเป็ดน้ำ. 2544. แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมกองทุนหมู่บ้านหนองเป็ดน้ำ. นครราชสีมา.
- ลม เปลี่ยนทิศ. 2545. “เงินกองทุนหมู่บ้าน 7 หมื่นล้าน ไปหมุน ไปอย่างไรที่ฝัน”. ไทยรัฐ. 23 มกราคม 2545, หน้า 5.
- ฐานเศรษฐกิจวิเคราะห์. 2545. “ทุนหมู่บ้านเงิน 7.7 หมื่นล้านหายที่ไหน”. ฐานเศรษฐกิจ. 20-23 มกราคม 2545, หน้า 16.
- กองทุนหมู่บ้านละด้านกระตุ้นเศรษฐกิจชุมชน, 2545. องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา. 16. (มกราคม 2545), 7.
- กองทุนเงินล้านอีดชาวบ้านรอดูกาล, 2545. องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา.17. (กุมภาพันธ์ 2545), 7.
- กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักงานมาตรฐานการศึกษา. (2545). **ชุดวิชาสารนิพนธ์**. ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง. นนทบุรี.
- เทคโนโลยีสุรนารี, มหาวิทยาลัย. 2544. **คู่มือนักศึกษา**. นครราชสีมา.

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์. 2544. รวบรวมบทความทางการประเมินโครงการ. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่ง
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักงานมาตรฐานการศึกษา. (2545). ชุดวิชาการประเมินเพื่อพัฒนา. ชุด
การเรียนรู้ด้วยตนเอง. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัดทัศนทองการพิมพ์.

กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักงานมาตรฐานการศึกษา. (2545). ชุดวิชาการวิจัยชุมชน. ชุดการเรียนรู้
ด้วยตนเอง. กรุงเทพฯ.

อัคนีดี SMEs หวังฟื้นเศรษฐกิจผ่าน โครงการชุมชนชีวิตธุรกิจไทย : การเงินการธนาคาร, 2545.
รายงานพิเศษ. 21 (มกราคม 2545)

ธนาคารแห่งประเทศไทย, ธนาคาร. 2544. รายงานเศรษฐกิจรายเดือน.

ศักดิ์สิทธิ์ ศรีเดช อธิบดีกรมควบคุมมลพิษ, นิตยสารการตลาด การไฟฟ้า เครื่องกล อิเล็กทรอนิกส์
เทคโนโลยี อุตสาหกรรมและสิ่งแวดล้อม. 2543. ฉบับที่ 123, 2543

ธนาคารแห่งประเทศไทย : <http://www.bot.or.th/>.

